

THE COMPLETE BOOK OF FIRE, OILS & BITUMENS LOVE AND RAGE INTERBEING NUMBER 4 2020 RADICAL DHARMA HEALING RESISTANCE Art on My Mind visual politics

MINDFUL OF RACE BEYOND SURVIVAL QUEER TIMES, BLACK FUTURES Teaching to Transgress small axe True Peace Work A KICK IN THE BELLY

Konstnären

FOOTPRINT ART

1st International Nordic Conference
26th - 28th of November 2021

JOIN OUR CLIMATE CLUB™

BROWN ISLAND:

"För institutioner är det enkelt att kringgå individer, men en grupp är svårare att avvisa. Vi blev starka tillsammans." Sidan 12.

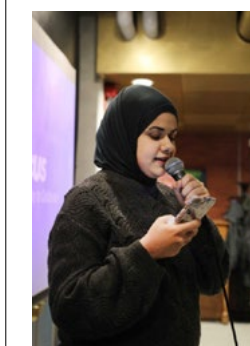
GESTALTAREN
Anders Sunnas
mural skildrar en värld som brinner och oförmågan att förstå förödel- sen. Sidan 6.

UTSTÄLLAREN
Kollektivet
BOOM! blåser nytt liv i glasrester. Sidan 10.

FORSKAREN
Mara Lee forskar om främlingen och känslor som väcks inför den. Sidan 9.

BROWN ISLAND - ETT KOLLEKTIVT VARANDE Studentgruppen som skapade gemenskap för varandra. Sidan 12.

ENKÄT
Grupper och enskilda konstnärer svarar på frågor om det kollektiva arbetsplats i konsten och i samhället. Sidan 36.

BILDUPPHOVS RÄTT
Sidan 50. Åsa Berndtsson:
"Det är orimligt att bibehålla en situation där vi bildskapare pres- sas av samhällsförändringar."

BLACK LIVES MATTER OCH DE SVENSKA KONSTINSTITUTIONERNAS TYSTNAD
Valerie Kyeyune Backström har intervjuat svarta svenska konstnärer om hur rörelsen har inspirerat dem. Sidan 22.

KONSTNÄRERNAS RIKSORGANISATION MEDLEMSIDOR, sidan 46. Sara Edström, riksordförande och Linda-Marie Karlsson, vice ordförande:

"Punkt efter punkt fortsätter vi att påverka villkoren för bild- och formkonstnärerna och för hela branschen i stort."

TILL VÅRA VÄNNER OCH KOLLEGOR I KONSTEN!
Brev till alla som engagerade sig i Konsta(u)ktion för Chile under december 2019. Sidan 42.

UFOLab **Anna Jin Hwa Borstam** berättar om konstgruppen som var tidig inom adopsionskritiken. Sidan 34.

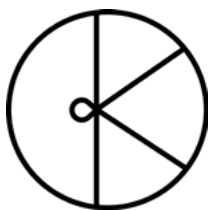

Jane Jin Kaisen var del av konstgrupperna **Orientity** och **UFOLab**.

DET KOLLEKTIVA ARBETETS UTMANINGAR **Maryam Fanni** om att arbeta kollektivt och olika kollektiv som inspirerat. Sidan 29.

Macarena Dusant: "Detta nummer är en kärlekshälsning till det kollektiva arbetet och organiseringen inom konsten."

Gästande chefredaktör:
Macarena Dusant
Ansvarig utgivare: Eva
Månsson
Redaktör sid. 6-11: Maya
Nagano Holm
Formgivare: Markus Edin
Medarbetare i detta
nummer: Steffi Aluoch,
Valerie Keyyune Bacström,
Anna Borstam/UFOLab,
Emma Dominguez,
Maryam Fanni, Brown
Island, Konstgruppen Ful,
(r)evolve, UNICORN,
Mariana Silva Varela, Zafire
Vrba, Paola Zamora
Omslag: Brown Island
Korrektur: Johanna
Lundeberg
PRENUMERATION
HELÅR 275 KR.
Teknisk prenumeration på
www.kro.se.
Prenumerationsfrågor:
Eva Skarbäck, eva@kro.se
08-545 420 80
Annonser: Hans Flygare,
hans@annonshuset.se,
08-662 75 03
Redaktionen: Konstnären,
KRO, Hornsgatan 103, 9 tr,
104 62 Stockholm, e-post:
konstnaren@kro.se
www.kro.se
e-post: kro@kro.se
Tryck: Trydells Tryckeri AB,
Upplaga 9 500 ex
Tidningen ges ut av AB
Svensk Konstnärsservice

B Bildupphovsrätt
**Konstnärernas
Riksorganisation.**

FOTO: MACARENA DUSANT,
LÄS OM SOLIDARITETS-
ARBETET FÖR CHILE PÅ SID 42.

Jag är utbildad konsthistoriker och fick lära mig att konstnärliga grupperingar påverkade riktningen inom den västerländska konsten och att konstnärer kunde bidra till samhällsorganisering. Genom att engagera mig i olika kollektiv har jag förstått vikten av gemenskap, organisering, förändringsarbete och solidaritet samt det svåra i att arbeta kollektivt där olika röster ska ta plats på ett demokratiskt sätt.

Det kollektiva kan vara en metod som möjliggör konstnärlig praktik bortom det individuella, men även erbjuda utrymme och kunskap om hur en kan driva förändringsarbete i samhället eller inom sitt fält. Något jag uppskattar med kollektivt arbete och självorganisering är att det ofta baseras på kunskapsöverföring och bildning, något som innebär att lära sig av varandra och ta vara på varandras erfarenheter och kunskap.

Jag brukar tänka på kollektivt arbete och organisering som en plats där en kan tillåta sig att drömma. En möjlighet att tillsammans med andra tänka fram en annan ordning som kan bidra till ett bättre samhällsklimat för oss, våra kollegor och medmänniskor. Många är vi som drömmer om en konstvärld utan hierarkier, utan nepotism, utan rasism, utan sexism, utan klassförakt. Om en konstvärld bortom den nyliberala doktrinen, heteronormer och patriarkala strukturer.

Några av de senaste årens viktigaste organisering inom konsten är konstnärernas #metoo som under hashtaggen #konstnärligfrihet är del av en större nationell organisering inom kultursektorn och som i sin tur är uppkopplad till en rörelse bortom nationella gränser. Black Lives Matter är en annan viktig global rörelse som talar om avgrundsdjupa orättvisor och som i högsta grad angår den svenska kulturpolitiken och oss som arbetar inom konstfältet.

Omslaget i det här numret är annorlunda. Den har producerats av Brown Island, en separatistisk grupp på Konstfack som skapade en gemensam plats för varandra. För omslaget önskade Brown Island bidra med en kollektiv presentation istället för att bli fotograferade. På det sättet undviker gruppen att bli individualiserade, för det intressanta är det som gruppen skapar tillsammans.

I tider av växande fascism, normaliserad rasism, miljökatastrofer, extraktivism och ökade klassklyftor behöver vi finna varandra som kollegor och medmänniskor. Det här sista numret för år 2020, ett år full av utmaningar, vill jag därför ägna åt gemenskapen. Jag hoppas kunna inspirera till att skapa egna grupper, lära av varandra, drömma tillsammans så att vi kan bidra till att kanalisera viktiga frågor i det offentliga samtalet. Detta nummer är en kärlekshälsning till det kollektiva arbetet och organiseringen inom konsten.

Macarena Dusant
Gästande chefredaktör

92

ÅR

Så långt tid tog det innan en afroamerikansk kvinna fick representera USA på Venedigbiennalen. Konstnären Simone Leigh kommer att visa sina verk på biennalen år 2022.

3,4

MIJARDER
KRONOR

extra i coronastöd fördelas under hösten 2020. Den största kulturbudgeten som någonsin presenterats, skriver Aftonbladet.

FOTO: KING KUNTA/VÄRLDSKULTURMUSEERNA

9

KONST-
INSTITUTIONER

engagerade sig i årets upplaga av Afrosvenska historieveckan genom egna programpunkter. Ytterligare 5 uppmärksammade via sociala medier. Hoppas fler engagerar sig nästa år!

Ytterligare **200 miljoner kronor** kommer Konstnärsnämnden att fördela som stöd inom ramen för krispaketet på grund av corona.

FOTO: JACOB KIMVALL

31

ÅR

Sveriges äldsta bevarade graffitimålning är Fascinate från 1989 som finns i Stockholmsförorten Bromsten.

7

PROCENT

av studenterna på Konstfack har två utrikesfödda föräldrar. På Kungl. Konsthögskolan hade 8 % av studenterna två utrikesfödda föräldrar. Siffrorna gäller högskolenybörjare läsåret 2017/2018.

West without eyes and eyes that seen too much

Var? Mariagatan, Nässjö

När? Augusti 2019

På uppdrag av: Nässjö kommun

VERK

ANDERS SUNNA

West without eyes and eyes that seen too much, 2019.

och med kapitalismens glädje sätter vi eld på våra barns framtid – likt personen till höger i verket. Korporna seglar sedan länge ovanför oss, vi har bara inte tittat upp. Delen i muralen där jorden brinner gjorde jag några månader innan nyheterna rapporterade om de stora skogsbränderna runt om i världen. I verket ser vi även den samiska pojken som gör en grimas mot maktens män, som visar att han inte längre är rädd för den så kallade överheten. Självkänslan och stoltheten har återvänt. Barnet som är en vanlig symbol för det oskyldiga får här också stå för ett rebelliskt agerande. Den vita renen till vänster står för lycka och tur – det som vi behöver just nu i världen. Jordgloben som brinner är renens hem och människors hem. Planeten är hem för allt som är levande. Moder Jord brinner. Vi har under en lång tid behandlat henne helt utan respekt. Hade man behandlat jorden bättre om vi kallat den för Fader Jord?

Hur tänker du som konstnär när du arbetar med offentlig konst?

– Jag tänker på samma sätt som när jag gör min övriga konst. Det som skiljer sig är att jag tycker om att känna in platsen och koppla känslan jag upplever från platsen till funderingar kring samtiden vi befinner oss i. Sen är det alltid kul när människor kommer förbi och vill prata med en, och det behöver inte alltid vara om själva konstverket. Det är kul att människor vågar komma fram och öppna upp om sitt samiska arv och att de får någon att prata med om det samiska. De brukar fråga mig direkt om saker som de undrar över. Men att bara prata allmänt är också kul. För mig uppstår det då ett slags fin hemmakänsla.

Vad betyder gestaltningsuppdrag som detta för dig?

– Gestaltningsuppdrag är alltid roligt att få. Då får jag komma ut från den vita kuben och göra något bland folk som kanske inte alltid besöker gallerier eller konstmuseum. Men det är också en utmaning att jobba i större format – det blir mer fysiskt med verket när man arbetar med hela kroppen. Att få sätta sitt avtryck på platsen är alltid intressant, men om man tror att det går att skapa konst som passar alla så är det fel. Det är ju därför man har så många olika konstnärer för olika smaker.

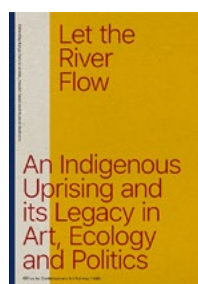
Maya Nagano Holm

På baksidan av ett gårdshus i centrala Nässjö finns sedan augusti 2019 en muralmålning av konstnären Anders Sunna.

Berätta om muralen West without eyes and eyes that seen too much!

– Verket handlar om när man inte ser eller märker det man borde ha uppmärksammat sedan länge. När jag växte upp som barn hörde jag pappa och hans bröder prata om hur klimatet förändras. En dag frågade jag pappa om när han insåg klimathotet, och han svarade att det var sommaren 1973. Jag undrar: vem lyssnar man på? När bestämmer man sig för att lyssna, och vad väljer man då att se? Vi låtsas som om vi inget ser,

LÄSTIPS Om konst och aktivism

Let the River Flow: An Eco-Indigenous Uprising and Its Legacies in Art and Politics

RED. GUNVOR GUTTORM, HARALD GASKI, KATYA GARCÍA-ANTÓN. VALIZ/OCA, 2020.

Let the River Flow undersöker konstens roll i folkaktionen mot dammbygget vid Álttáeatnu i Sápmi 1978-82. Vidare reflekterar boken över hur samisk samtidskonst påverkas av och påverkar aktivism, då som nu.

Revisiting the Elegy in the Black Lives Matter Era

RED. TIFFANY AUSTIN, SEQUOIA MANER, EMILY RUTH RUTTER, DARLENE ANITA SCOTT. ROUTLEDGE, 2020.

En samling kritiska essäer och poesi som undersöker

elegier, konst och sörjande hos samtida svart diaspora. Med sina texter utforskar boken hur en kan diskutera och närma sig konst och aktivism på en mängd gränsöverskridande sätt.

TRE

ICKE VÄSTER-LÄNDSKA KONST-BIENNALER

DAK'ART i Dakar, Senegal, är en biennial för afrikansk samtidskonst, inne på sin 14:e utgåva.

Ghetto Biennale är en biennial i Port-au-Prince, Haiti, som drivs av konstnärskollektivet Atis Rezistans sedan 2009.

광주비엔날레
KWANGJU BIENNALE

Kwangju Biennale i Gwangju, Sydkorea, är en av Asiens största konstbiennaler. Den 13:e utgåvan har skjutsits upp till februari-maj 2021.

“The global pandemic, the impact of climate change and worldwide calls for decolonisation are leading us all to focus on alternative possibilities for our future and that of our planet.”

Katya García-Antón, direktör för Office for Contemporary Art Norway, i OCA:s annonsering av den nordiska paviljongens tillfälliga omvandling till en samisk paviljong under Venedigbiennalen 2022. Konstnärerna Pauliina Feodoroff, Måret Anne Sara och Anders Sunna kommer att representera Sápmi.

FÖRBJUDNA KLÄDER. Den nyexaminerade Valandstudenten Emely Hansson Cuadros installation *Randomly Collected* kommenterar rasprofilering och de negativa värden som associeras med vissa kläder på vissa kroppar, och om att vara "slumpmässigt" utvald.

Poetisk-melodisk duett

Black Power Naps är ett projekt av Fannie Sosa och Navild Acosta som gästar Sverige för första gången. Duon presenterar verket *Pleasure against the Machine*, som visas i samband med performanceserien *Finding Sisterhood*, arrangerat av konstgruppen FUL. *Finding Sisterhood* webbsändes från Lund i november och planeras att äga rum på MDT i Stockholm mars 2021.

Om konstruktioner av främlingen och känslor som den framkallar

Mara Lee är sedan augusti 2019 professor i konst med inriktning konstteori och konsthistoria på Konstfack i Stockholm.

Du driver ett forskningsprojekt som undersöker "förbindelsen mellan känslor och makt inom konst och litteratur". Berätta mer!

– Bakgrunden är denna: både i mitt konstnärliga skapande och i mina vetenskapliga arbeten har jag alltid varit intresserad av den Andre. Hur ser vi på främlingen? Vad är det för figur egentligen? Hur kommer det sig att främlingen väcker så starka känslor? Främlingen framställs ofta som någon som sveper in i ens liv och ställer saker och ting på ända, väcker rädsla och tvivel, men också begär. Främlingen är kulturellt allmängods, men också en högaktuell samhällsfigur. Inom forskningen har jag fått möjlighet att närma mig dessa frågor från ett annat perspektiv. Jag bestämde mig för att projektet måste handla om de känslor främlingen framkallar. Min ingång var att forskning om just känslor kopplade till främlingen primärt verkar fokusera på känslor som upplevs som negativa – som hat och ilska. Jag ville istället undersöka hur känslor som vi instinktivt uppfattar som positiva även kan bidra till att forma processer av andrefiering. Som till exempel kärlek. Och om det faktiskt är så att kärlek – och begär – ibland kan fördjupa främlingskapet och göra mer skada än nytta i relation till hur vi förstår och bemöter främlingar. **Hur ser du på teoriundervisning i relation till konstnärlig praktik?** – Teoriundervisning som bedrivs inom konstnärliga ämnen måste självklart anpassas till det faktum att vi utbildar konstnärer och inte konst-

FOTO: R. THORD

MARA LEE är författare, forskare och professor med inriktning teori och historia på Konstfack. Hon doktorerade i litterär gestaltning på Akademin Valand med den konstnärliga avhandlingen *När Andra skriver: Skrivande som motstånd, ansvar och tid*, Glänta produktion, 2014.

historiker eller filosofer. Det är viktigt att kunna förmedla att teori inte är något som ska pressas ner över studenternas konstnärliga skapande. Jag försöker visa hur teori kan utgöra ett material att arbeta med och mot inom en konstnärlig praktik, det vill säga som ett material bland alla andra. En av utmaningarna för en lärare som undervisar i teori på en konsthögskola är att det finns många fantasier om vad teori måste vara. I min doktorsavhandling visar jag tydligt

hur ett teoretiskt tänkande ingår i min konstnärliga praktik som ett görande.

Vad betyder det för dig att vara en seniorforskare och samtidigt konstnär?

– Att det finns en institutionell ram har betydelse. Det förändrar arbetet, och projektet hade inte blivit detsamma utanför en konsthögskola. Men att tro att ett verk blir institutionaliserat bara för att det finns ramar som utgörs av en institution, är ungefär som att tro att man blir grön av att äta grönsaker. Det är ett otroligt banalt och instrumentellt sätt att se på människans och konstnärens komplexitet. Mycket av kritiken mot den konstnärliga forskningen

bygger på en tankefigur om en essens som måste skyddas till varje pris. Men konst uppstår inte i eller genom essenser. Konst uppstår i och genom hårt arbete, fördjupning, möten, konfrontationer, samtal och dialog. En institution kan, i optima fall, rymma allt detta. Men tyvärr är det förstås inte alltid så.

Maya Nagano Holm

Resultatet av forskningsprojektet publiceras i vår med boken Loving Others, Othering Love, på förlaget Praun & Guermouche. Samtidigt släpps även boken Främlingsfigurer på Albert Bonniers förlag.

DeTox – Clean it Up!

Var? Rejmyre Art Lab

När? 05.09.2020 – 31.10.2020

Vad handlar projektet och gruppställningen *DeTox – Clean it Up!* om?

– *DeTox – Clean it Up!* är ett konstnärligt forskningsarbete som drivs av Rejmyre Art Lab och som berör sanering av de historiska föreningarna kring Rejmyre Glasbruk. Rejmyre Art Lab har under tre år haft olika samarbeten med internationella och svenska konstnärer som resulterat i workshoppar, konstnärresidens och utställningar.

Hur kommer det sig att ni deltar i projektet, och hur har arbetet sett ut?

– Vår medverkan i *DeTox – Clean it Up!* började med att vi blev inbjudna av Rejmyre Art Lab att göra en retrospektiv utställning om BOOM!s arbete under våra fem år tillsammans, vilket resulterade i utställningen *Fantastiska Femman*. När *DeTox – Clean it Up!* kom på tal såg vi en möjlighet i att gräva i glasskräpet och smälta det för att göra en jubileumskollektion, knuten till vårt eget femårsjubileum.

– I utställningen använde vi *Spajsy* som är en mobil glashytta som vi har byggt. Vi ville med *Spajsy* introducera glasblåsning för ungdomar i socioekonomiskt svaga områden och tillgängliggöra ett annars väldigt oåtkomligt material. En mobil glashytta möjliggör att vi kan blåsa glas precis var som helst och att vi kan arbeta platsspecifikt. Dessutom har *Spajsy* inte någon övrig pågående produktion som stoppas upp av att vi smälter restglas.

– I *DeTox – Clean it Up!* var det intressant att ta

spjärm mot en befintlig glasindustri och tradition som präglar Rejmyre. Vi fick lov att använda gamla grafitformar från glasbruket och gjorde ett slags remix av dessa under en dags blåsning. Det var ett utmanande arbete, och resultatet blev *Jubileumskollektion* – en installation av skulpturer där vi har satt ihop saker vi hittat i skräphögar bakom bruket. Det är allt från snäckor till Luxtvålar, blåsta i glas som skiftar i färgerna bärnsten, grönt, blått och rött.

Hur upplever ni att det är att arbeta som konstnärskollektiv?

– I vårt konstnärskollektiv har vi alla enskilda konstnärliga praktiker men BOOM! har utvecklats till att bli ett eget uttryck; ett slags egen levande organism. Enkelt förklaras det med att våra kompetenser möts, men egentligen handlar det om att alla är generösa med sina idéer och kunskaper. Vi märkte tidigt den kraft vi besatt tillsammans och vad vi kunde åstadkomma när vi prestigelöst slog ihop våra konstnärskap och tillät dem att få eget liv – en metod som vilar på tillit och organisation.

– Vi är också tillåtande: några av oss har fått barn, det har varit tidskrävande solutställningar, sjukskrivningar och annat som är del av livet. Men det fina då är ju att vi är fem personer. Maskineriet jobbar på ändå, och till skillnad från en enskild praktik så stannar inte allt bara upp, utan kan fortsätta verka.

Maya Nagano Holm

BOOM! är ett

feministiskt kollektiv av konstnärer som arbetar med glas. Det består av Sara Lundkvist, Matilda Kästel, Nina Westman, Erika Kristofersson Bredberg och Ammy Olofsson.

FOTO: BOOM!

Brown Island

ett kollektivt varande

I ett samtal gör deltagare i Brown Island tillbakablickar till det kollektiva arbete som formade gruppen och diskuterar vad deras kollektivitet innebär för utrymme under studenttiden. KONSTNÄREN träffade gruppen över ett digitalt samtal, där de berättar om institutionella strukturer, organisering och skapandet av gemenskap.

Foto från gruppens andra utställning
Brown Island in the white sea 2.0, februari 2018.

Istället för en sedvanlig intervju önskade Brown Island föra en konversation. KONSTNÄRENS Macarena Dusant försåg gruppen med tankar att utgå från och en fredagskväll samlades deltagare från Brown Island för att samtala via internet. I transkriberingen av konversationen som presenteras här valde Brown Island att uttala sig som en gemensam röst och som i den här texten symboliseras av: 🐉

MACARENA DUSANT: När jag tänker på kollektivitet tänker jag på läroprocesser där man lär sig av varandra, vilket kan innebära att inta positionen som student och lärare samtidigt. Jag är intresserad av att höra era tankar om Brown Island som kollektiv praktik, där ni lyfte frågor kring vithet, gemenskap och välbehörliga trygga platser. Varför var det viktigt att skapa Brown Island?

🐉 Brown Island startades ur ett behov av att samlas och ha ett eget utrymme. När en kommer in i Konstfacks lokaler är utställningshallen Vita havet, som även fungerar som mötesplats, det första en möter. Och namnet i sig själv talar uttryckligen om en vit rumslighet. Det var nödvändigt att skapa ett utrymme när vi befann oss i ett hav av vithet. På ett sätt var vi öar på denna plats – det var så få svarta och PoC* (people of colour) inom skolan att en kände sig som en liten ö och tänkte, ”jag är en liten ö”, ”där borta är en annan ö”. Det var något med att hitta varandra och skapa en gemenskap i detta vita hav som fick en att känna sig lite mer grundad.

”Det var nödvändigt att skapa ett utrymme när vi befann oss i ett hav av vithet.”

* PoC, en förkortning av people of colour, är ett begrepp på engelska som saknar motsvarighet på svenska. Brown Island känner inte att gruppen kan identifiera sig med de vanliga begreppen som används på svenska som till exempel icke-vita och rasifierade, utan längtar efter andra begrepp som är rotade i deras erfarenheter.

Affisch från Brown Islands första gruppställning **Brown Island in the white sea** på Konstfack, februari 2017.

BILD: BROWN ISLAND

🐉 Jag tänker att just den platsen ger en känsla av att bli uppslukad av rummet. De havsliknande dimensionerna och de vita väggarna är så monumentala att de får en att känna isolering och separation. Dessutom stängde alla in sig i sina egna avdelningar och var upptagna av sina egna studier. Att istället organisera ett gemensamt utrymme tillsammans med andra från skolans olika avdelningar utifrån öppenhet och viljan att vara en stödjande verksamhet – en plats att samlas tillsammans på – var verkligen efterlängtad.

🐉 När vi började träffas blev det så uppenbart hur viktigt det var för alla att ha en plats där vi kände oss förstådda. Det började med att vi delade våra erfarenheter och känslor av att vara på Konstfack. Det var en hel del vi behövde prata ut om. Mycket handlade om homogeniteten på skolan som påverkade oss alla på olika sätt. Till exempel fanns det en avsaknad av representation och referenser i utbildningen, men också att lärarna och de andra studenterna inte förstod våra perspektiv.

🐉 Jag tror att många av oss upplevde att professorerna och studenterna ifrågasatte vårt konstnärliga värde och arbetet vi utförde, vilket var frustrerande. De ifrågasatte huruvida vi hade kommit in på skolan på riktiga grunder och om vi ens förtjänade att vara där. ▶

FOTO: BROWN ISLAND

Brown Island var inbjudna att delta i det retrospektiva 15-årsjubileet av Konsthall C, september 2019. Gruppen utforskade frågor och taktiker kring upprätthållandet av kollektivitet som praktik.

Deltagarbaserat konstverk under Brown Islands första gruppställning **Brown Island in the white sea** i utställningshallen Vita havet på Konstfack, februari 2017.

FOTO: BROWN ISLAND

Workshop ledd av deltagare i Brown Island som en del av utställningen *Brown Island in the white sea*, februari 2017.

FOTO: BROWN ISLAND

”En viktig funktion som gruppen både var att vi såg till

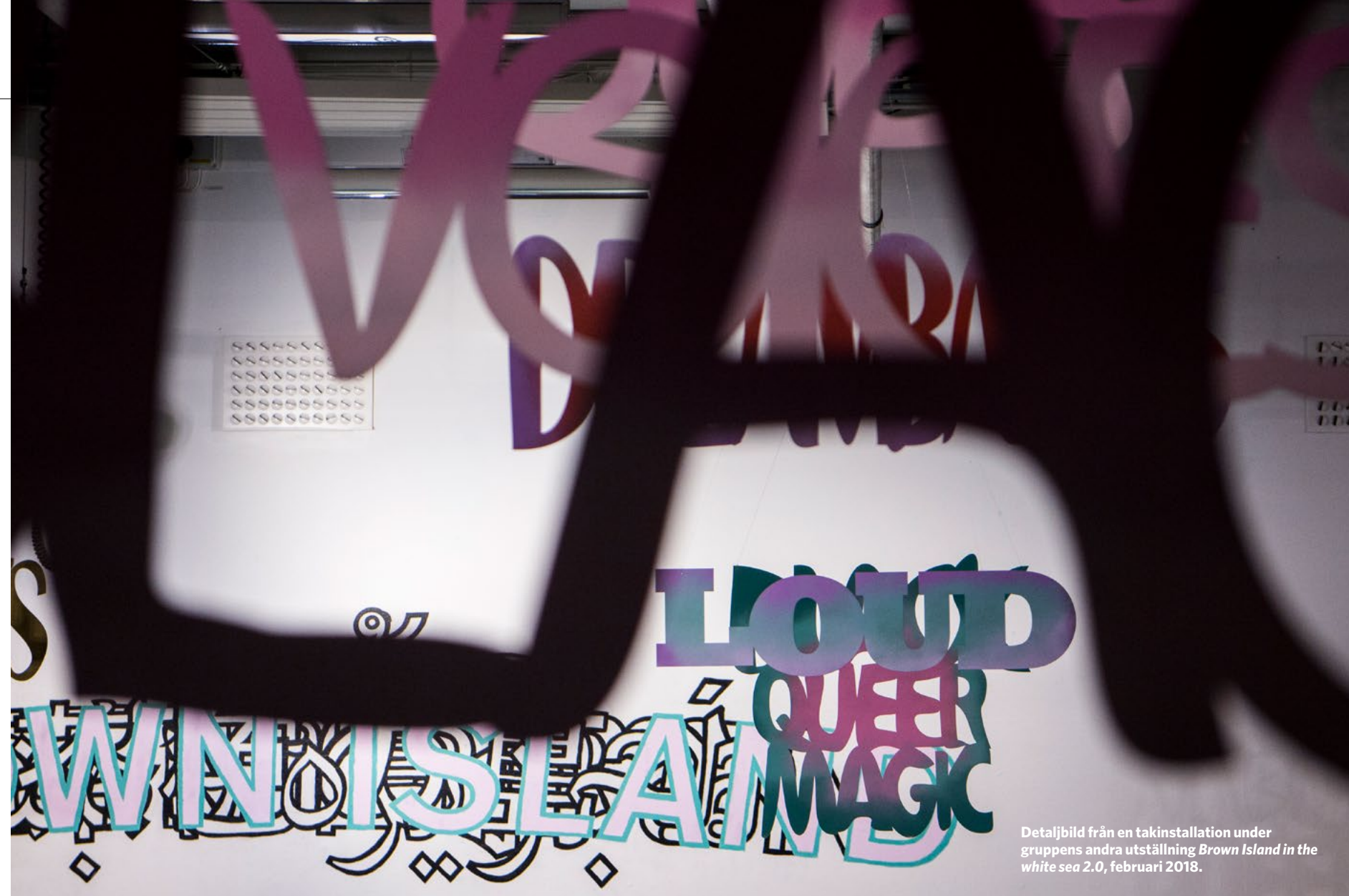
att stödja varandra ifall något hände.”

Brown Island blev en viktig plats för oss. Det blev en trygg plats där vi kunde samtala om våra tankar, rädslor, idéer och verk. En plats där våra perspektiv blev förstådda av andra. Att veta att en skulle bli förstådd och få relevant feedback, vilket många av oss inte fick från sina avdelningar. Jag minns att någon av oss berättade: ”Jag har målat en blomma och mina lärare politiserar blomman för att det är just jag som har gjort den. Men egentligen vill jag bara ha feedback på min måleriteknik.”

Det är viktigt att förstå att det finns en nivå av våld i det. Om en redan har erfarenheter av våld inom institutioner förväntar en sig att bli utsatt och om en inte har den erfarenheten kan det bli något som en inte är redo att bemöta. En viktig funktion som gruppen hade var att vi såg till att stödja varandra ifall något hände. Vi försökte skapa ett utrymme där vi kunde få en nyanserad

förståelse för våra erfarenheter. Där vi inte behövde börja om från början med att förklara varför något är fucked up. Varför något är ett problem. Därför var det viktigt att skapa ett utrymme där en inte blev så trött av att förklara hela tiden.

Jag gick med i gruppen senare, och den samlade kunskapen som Brown Island hade fördes vidare till oss som var nya – det stödet kändes så starkt. Historiken av erfarenheter bidrog till att jag inte upplevde min situation som en isolerad händelse som bara handlade om mig. Istället belyste denna samlade kunskap den strukturella rasismen som omgärdar oss.

Detaljbild från en takinstallation under gruppens andra utställning *Brown Island in the white sea 2.0*, februari 2018.

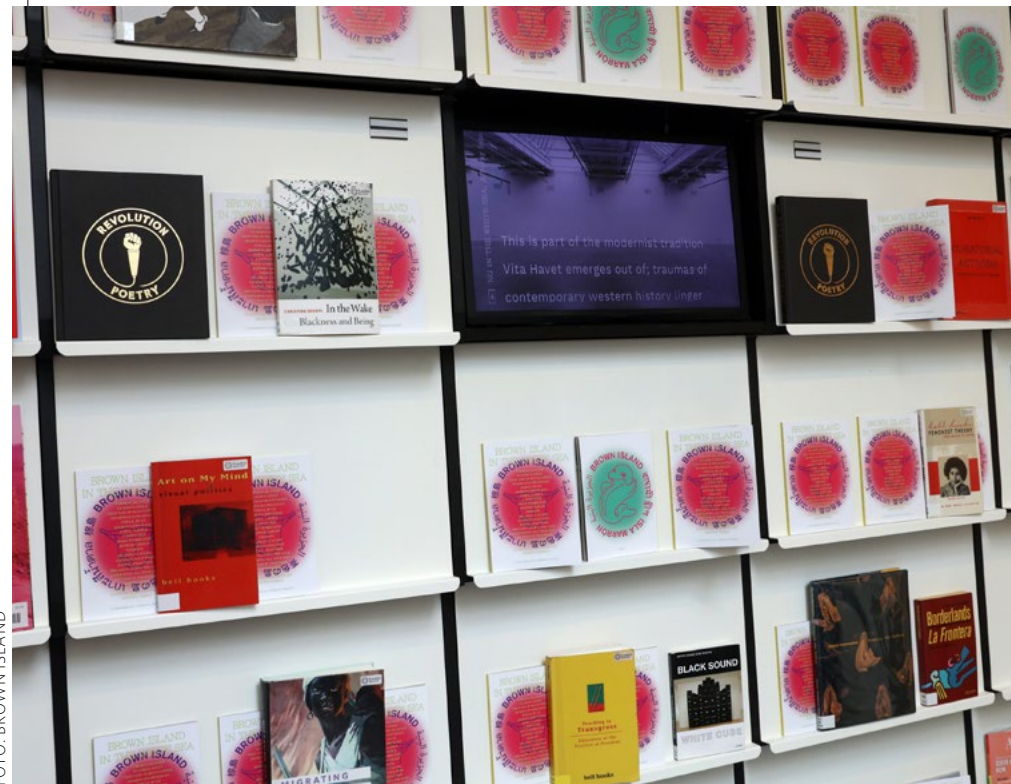
FOTO: ERNESTO SÁNCHEZ VALDES

Under utbildningen fungerade våra lunchmöten som fristad från en vardag som dominerades av privilegierade positioner. Vi kunde prata i förtroende om problem och fientligheter som kunde riktas mot enskilda studenter eller gruppen. När den kritiska essän ”Floating in the White Sea” projicerades på Vita havets väggar i en av våra utställningar, kunde vi känna hur ett underliggande strukturellt våld kom upp till ytan på olika sätt. Till exempel hade vi en namnsamling för att byta namnet på Vita havet. Medan listan samlade visst stöd började anonyma rasistiska kommentarer dyka upp på skolans väggar.

Ett ord som återkommer hos mig är *fräckhet*. Ibland framstod det som att vissa personer i skolan tänkte: ”Ni har fräckheten att försöka skapa en plats för er själva i skolan vi lät er komma in på.” En första nivå för att uppleva oss som fräcka

handlade om att vi skapade en plats för oss själva, och på en annan nivå var det för att vi ville omforma hur saker var strukturerade på skolan. Även om en del var emot oss fanns där vissa personer, lärare till exempel, som stöttade oss.

I början hade vi ingen plan, det fanns bara ett behov av att vara med varandra vilket formade Brown Island. Det var när vi presenterade gruppen officiellt på Konstfack genom vår första utställning som vi började uppleva en hel del aggressioner, både från studenter och personal. Och det var tack vare Brown Island som vi kunde höja en kollektiv röst. Vi fick hitta olika sätt för att kunna existera på Konstfack samtidigt som vi var så utmattade av att kämpa. I början kunde vi ibland, eller mestadels av tiden, mötas för att lösa olika problem; hur kollektivet kunde fungera som stöd för att hantera de olika våldsamma

Presentation av publikationen *Brown Island: A Handbook of a Collective Practice* på en tidskriftshylla på Konstfacks bibliotek under Konstfacks vårutställning, maj 2019. Handboken är uppställd tillsammans med utvalda böcker, exempelvis *Revolution Poetry* av flera författare, *Art on My Mind: Visual Politics* av bell hooks och *In the wake: On Blackness and Being* av Christina Sharpe. På en monitor visas en bild på Vita havet med rullande text från essän "Floating in the White Sea". Det går att utläsa "This is part of the modernist tradition Vita Havet emerges out of, traumas of contemporary western history linger..."

FOTO: BROWN ISLAND

"Utan att överromantisera kollektiviteten tror jag att vi kan erkänna att vi behöver varandra mer än något annat."

situationerna som inträffade. Ibland hängde vi bara, åt middagar tillsammans, vilade med varandra och lärde oss att ta hand om varandra. Det är något väldigt vackert i det, och jag hoppas att det fortsätter trots att vi inte är kvar på skolan.

☞ Allteftersom vi hängde, åt lunch och spenderade tid tillsammans så uppstod ett gemensamt språk för det vi utsattes för. Det hjälpte oss att förstå och synliggöra villkoren och strukturerna i vår omgivning, men också att förstå de olika sätt det påverkade oss på, hur vi skulle svara på händelserna och förhålla oss till institutionen.

☞ Jag skulle vilja tillägga att vi hade olika sörers erfarenheter av organisering i gruppen. Vissa av oss hade aktivistbakgrund, andra kom med en bakgrund från kulturer där kollektivet på något sätt är mer vanligt – där det finns en annan relation till att dela och vara öppen kring faktumet

att vi behöver varandra. Utan att överromantisera kollektiviteten tror jag att vi kan erkänna att vi behöver varandra mer än något annat.

☞ Det som var viktigt för gruppen var dialogen vi hade utifrån olika tillvägagångssätt och perspektiv, likväl hur en som enskild person agerade och och förhöll sig med känslighet gentemot andra. Vad det innebär att vara med och skapa en gemenskap med människor som har olika behov, kapaciteter och sårbarheter.

☞ När en är del av ett kollektiv bidrar det till att vårda de egenskaper som utgör en kollektiv varelse. Jag tror verkligen på att vi kommer till världen som just kollektiva varelser, men att vi i detta samhälle avlämnar oss dessa sätt att existera på. Många av oss har, på olika sätt, vårdat dessa egenskaper av att vara kollektiva deltagare, som handlar om att se efter och stötta varandra. Eftersom många av oss fortfarande har kontakt fortsätter vi att ge näring till dessa egenskaper genom att vara där för varandra, även i andra konstellationer.

☞ Att gå ihop som ett kollektiv kan bidra till att det uppstår en känsla av ansvar på ett sätt som liknar en större gemenskap. Och gemenskaper är krångliga – ibland är det konflikter och meningsskiljaktigheter, och en kan behöva andrum, men vi stannar kvar så länge vi behöver det gemensamma stödet från varandra. Ett slags familjeband.

☞ Jag tänker på njutning, på hur allt vi har gjort varit grundat i känslan av nöjet i att bara vara i varandras sällskap. Jag tänker på hur den kollektiva känslan, som handlar om att ge näring till gruppen, skapar ett utrymme för att drömma. Drömmarna skiftar beroende på vilka som skapar gemenskapen. Det vi drömde om tillsammans med Brown Island ändrades beroende på vilka som var aktiva och bidrog till gruppen.

☞ När människor lär känna varandra, delar erfarenheter och formar band till varandra börjar de drömma. Vi påbörjade ett delande och skapade gemensamma drömmar som sattes i rörelse och resulterade i att vi gjorde oss hörda, vi i Brown Island hade saker att säga. Till exempel ville vi ändra namnet på Vita havet. Men ett sådant arbete förändrar dynamiken i en grupp, eftersom plötsligt behöver en vara produktiv istället för att hänga och stötta varandra. Som studenter hade vi våra egna konstnärliga produktioner att tänka på samtidigt som vi gjorde institutionellt arbete, vilket var utmattande för många av oss. Men det var också givande, eftersom vi kunde se att vår kollektiva ansträngning gjorde skillnad. Vi påverkade. För institutioner är det enkelt att kringgå individer, men en grupp är svårare att avvisa. Vi blev starkare tillsammans. ▶

Omslaget till detta nummer av KONSTNÄREN har tagits fram av flera medlemmar i Brown Island under en kollektiv process. Omslaget växte fram ur tanken om hur gruppen kunde representera kollektivet visuellt utan att begränsa representationen till de kroppar som kan gestaltas av till exem-

pel ett porträttfotografi. Gruppens medlemmar har bidragit med olika bilder som gemensamt satts ihop. Under processen har gruppen skärmdelat, varit djupt försjunkna i fragment av bilder och minnen, plockat upp där den ena har lämnat, och sammanställt ett montage där flera röster framträder.

Brown Island

Brown Island formades 2016. Gruppen genomförde tre gemensamma utställningar. De två första bestod av deltagarnas enskilda verk, och den sista utställningen 2018 bestod av en 8-kanalig videoprojicering av en rullande text på väggen, ett kollektivt ljudverk och läsning av texten samt samtal i rummet. Texten som projicerades var essän "Floating in the White Sea".

Brown Island publicerade handboken *Brown Island in the White Sea: A Handbook for a Collective Practice*, 2019, en bok som synliggör Brown Islands organiserade ansträngningar, röster, närvaro och diskursiva handlingar. Handboken finns med i samlingen på Konstfacks bibliotek sedan våren 2019.

Den interna arbetsgruppen Våra Rum/Our Spaces startades på Konstfack

som ett svar på Brown Islands utställning och essän "Floating in the White Sea", samt Brown Islands namnsamling för att byta namnet på utställningshallen som idag heter Vita havet. Målet med arbetsgruppen har varit att ge förslag på förändringar till Konstfacks ledningsråd för att adressera institutionell rasism genom ändringar som är rumsliga, pedagogiska eller rör en namnändring. Arbetsgruppens uppdrag har precis avslutats och sammanfattats med förslag på åtgärder.

Brown Islands metoder och erfarenheter har genererat kollektiv och samarbeten på konstskolor runt om i Norden, som till exempel på Kunsthøgskolen i Oslo (KHiO) och Kungl. Konsthögskolan i Stockholm. Color Island på HDK-Valand i Göteborg är ett kollektiv som har inspirerats av Brown Island.

Detta är ett av flera citat som placerades runt om i skolbyggnaden på Konstfack. De kommer från publikationen *Brown Island: A Handbook for a Collective Practice* och var del av Brown Islands curatoriska intervention under Konstfacks vårutställning, maj 2019.

FOTO: BROWN ISLAND

Att jobba kollektivt öppnar upp för så många möjligheter som inte går att nå på egen hand. Att ha gemensamma mål och drömmar gör en orädd. Steget att faktiskt våga blir inte lika stort och skrämmande. För att förändra strukturer behövs det mod och engagemang som synliggör och ifrågasätter. Jag tror att det är viktigt att dela drömmar med andra för att känna förankring.

En stark drivkraft kan även bidra till solidaritet mellan studenter och samhällets organisering. Som i Thailand till exempel, där "milk tea-alliansen" mellan demokratiaktivister i Thailand, Hongkong och Taiwan startade hos en mindre grupp studenter som sedan spred sig till att bli en nationell rörelse för demokrati och för en grundlagsreform. Rörelsen som kallas "Free

Youth Thailand" och #savedemocracy genomförde många samarbeten som till exempel performances, debatter, kollektiva konstverk, parodier, modevisningar, bokproduktioner och workshops.

Vid en tidpunkt uppstod ett skifte i gruppen och hur bland annat Konstfack och externa aktörer förhöll sig till oss. I samma stund som vi formulerade en kritisk, kollektiv röst ville plötsligt alla sätta oss i arbete. Men Brown Island handlade även om att vara en fristad, om en plats att kunna andas, finna stöd och omtanke i. Vi behövde lära oss kollektiv vägran, att säga nej och diskutera var våra gränser gick, och särskilt vad vi orkade med i förhållande till arbete och institutionen.

Jag glömde att säga något som är kopplat till vad som precis sades, och det är att Brown Island var *för oss*, vi skapade det för oss själva, och det var så viktigt att påminna oss om detta. Det hände nämligen något lustigt i början, en

"Vi behövde lära oss kollektiv vägran, att säga nej och diskutera var våra gränser gick."

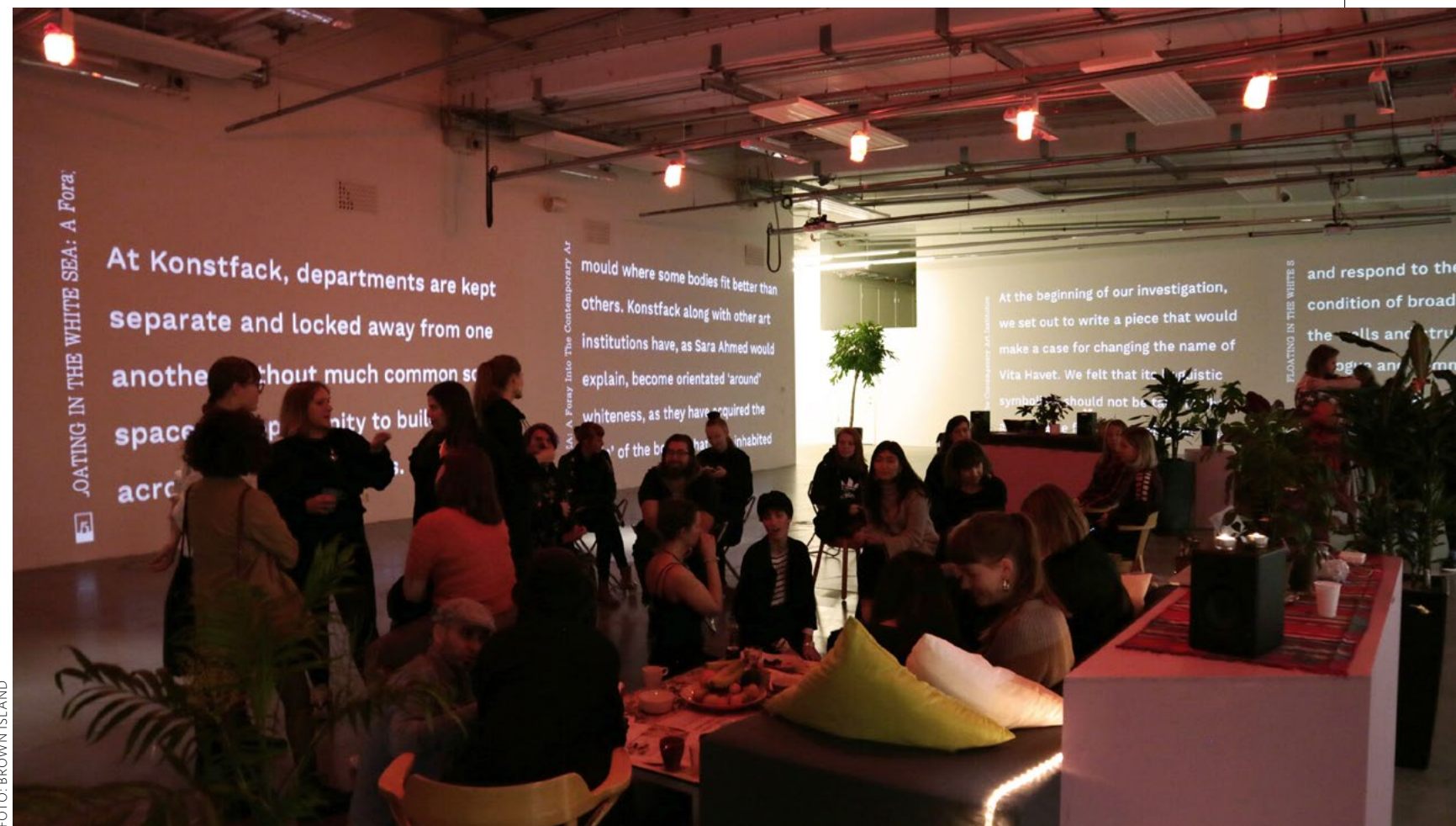

FOTO: BROWN ISLAND

student från studentkåren föreslog att vi skulle ge en workshop om vithet och rasism till hela skolan. Därför var det viktigt att komma ihåg att vi inte var där för att göra saker för resten av skolan, att det inte var en performativ aktion. Vi höll inte på med att skapa resurser för andra. Det var väldigt viktigt att återcentrera oss själva i den förståelsen.

När vi väl tog upp kritiken mot skolan, och fientliga händelser dök upp, satte det igång en helt ny process som förändrade Brown Islands roll inom institutionen. Jag tror att vi lärde oss en hel del om gränsdragningar när vår kollektiva röst nådde ut och tog plats i institutionen. Vi behövde arbeta med våra gränser gentemot skolan för att inte bli utsatta. Även om energin ibland saknades, och behovet av att vila blev mer och mer akut, fortsatte vi med arbetet. Våra insatser och kontinuiteten i detta arbete var inte nödvändigtvis vårt ansvar, eller vårt arbete att utföra. Det som tidigare var avslappnade luncher omvandlades till arbetsmöten.

Utställningsvy från den kollektiva utställningen *Brown Island: Floating in the White Sea* på Konstfack, oktober 2018. Den kritiska essän "Floating in the White Sea" projiceras på väggarna.

Jag tror att när kritik äger rum vill institutionen kontrollera den. Och så fort vi kritiserar en institution tvingar kritiken institutionen i en position som den måste ta tag i och bemöta för att ta kontroll över hur kritiken fortlöper. Vi såg detta hända på flera sätt när olika delar av institutionen försökte arbeta med oss: "kanske kan ni sätta vår logga här", "kanske kan ni tacka oss eftersom vi gav er pengar". Detta är också ett sätt att lägga beslag på diskussionen. Det är viktigt att inse att det finns makt hos ett kollektiv som inte finns på samma sätt hos individen. Jag tror att det tvingade dem att uppmärksamma vad vi gjorde och lyssna på vad vi hade att säga på ett sätt som de inte hade gjort om vi hade varit enskilda individer som ville ha förändringar. ●

Black Lives Matter

och de svenska konstinstitutionernas tystnad

Rörelsen Black Lives Matter startades 2013 och fick stor global spridning först efter uppmärksammandet av det polisiära mordet på George Floyd tidigare i år. I Sverige har rörelsen bidragit till organisering för att lyfta frågan om strukturell rasism i det svenska samhället. Black Lives Matter har idag blivit en global rörelse men inom den svenska konstscenen har stödet och solidariteten varit minst sagt svagt.

TEXT: VALERIE KYEYUNE BACKSTRÖM ILLUSTRATION: STEFFI ALUOCH

Varför har det varit så tyst i Sveriges konstliv om Black Lives Matter? Årets rekordstora demonstrationer som spreds som en löpeld från USA till världen fick även en yrvaken konstvärld att vakna och på kort tid se över anställningsrutiner, inköpsstrategier och donatorer, liksom sin egen historieskrivning i både USA och runtom i Europa. Men i Sverige har det varit märkligt tyst. Trots att några få artiklar skrivits, och en lite småputtrig debatt om nedtagande av statyer förts i dagspressen, har den större reaktionen uteblivit. När

Artists In Solidarity with BLM Sweden, bestående av en anonym grupp svenska konstnärer och kulturarbetare, samlade ihop till ett upprop som skickades till ett hundratal institutioner, konsthallar och aktörer var genväret minst sagt

ljummet – endast en handfull mindre aktörer svarade, och än färre återpublicerade deras upprop. Ska det tas som symptomatiskt för den svenska konstens inställning till Black Lives Matter? Och hur ser villkoren ut för en svart person som är verksam i den svenska konstvärlden?

En person som länge har varit aktiv på den svenska konstscenen är Cecilia Germain, en interdisciplinär konstnär som examinerades 2006 från Konstfack. Hon berättar att bemötandet av hennes konst har varit väldigt blandat under åren – allt från ett nyfiket betraktande till en rädsla för att framstå som okunnig, vidare till de gånger som hennes verk medvetet missförstås. Beträktare har blivit öppet provocerade av att fokus läggs på andra berättelser än den eurocentriska, berättar hon.

– Jag kan uppleva det som underligt att vi i Sverige fortfarande verkar vara okunniga vid frågor om kolonialism. För även i vår svenska historia har vi ju en tradition av teorier och praktiker som delar upp människor. Det börjar redan med Carl von Linnés kategoriseringar som även inbegrep "folkslag". Hans arbete inspirerade rasbiologer som Anders Retzius. Detta tankegods bidrar sedan till makarna Myrdals folkhemssträvan med bland annat tvångssteriliseringar som följde. När jag har

"Det finns en lång tradition av kategorisering och uppdelning av människor."

"Om man framför kritik blir det genast väldigt känsligt, och minsta reflektion tolkas som en konflikt."

Fatima Moallim

Yrke: Konstnär.
Ålder: 28.

Verksam sedan: 2017.
Aktuell med: Konstväxlingar, visning av verk i Stockholms tunnelbana. Performance och gestaltning i Gävle sjukhus, utställningen *Home is where the heart is part II* på Österängens konsthall (tillsammans med Salad Hilowle).

FOTO: JOAKIM FORSGREN

arbetat med att försöka perforera myter och stereotyper blir det tydligare att just den polariseringen även finns här, att skillnad faktiskt görs mellan svart och vit. Rasismen är etablerad i Sverige, och det är relevant att arbeta med att identifiera och problematisera den.

Germain upplever sig ha sett en skillnad de senaste fyra till fem åren i Sverige, då fler personer i konstvärlden börjat adressera dessa frågor och som Black Lives Matter belyst ännu mer.

– Jag har uppfattat det som att svarta och bruna kulturskapare och konstnärer uppmärksammats i lite större utsträckning än vanligt. Black Lives Matter hjälper till att påminna om att vi finns och höjer kanske vår status tillfälligt. Men det är fortfarande för tidigt att se om detta är något som bara är en fas eller om verkliga förändringar i maktobalansen kan ske. Så länge vi begränsas till att göra korta inhopp som mångkulturella alibin kan ingen riktig förändring äga rum. Vi behöver fasta anställningar vid etablerade kulturinstitutioner, som chefer, intendent, curatorer och konstkritiker!

EN UPPMÄRKSAMMAD KONSTNÄR idag är autodidakta Fatima Moallim, som bland annat visats på Moderna Museet. Hon vill också lyfta fram hur Black Lives Matter reducerats inom konstvärlden och som inte tar tag i frågorna som berörs på allvar. ▶

Cecilia Germain

Yrke: Konstnär.
Ålder: 46.

Verksam sedan: 2000.
Aktuell med: Förbereder en separatutställning i samarbete med forskaren och curatören Temi Odumosu, på Botkyrka konsthall som öppnar i februari 2021.

FOTO: MANNIE GERMAIN

antirasism. Men om man framför kritik blir det genast väldigt känsligt, och minsta reflektion tolkas som en konflikt.

Hon berättar om tillfällena då hon blivit inbjuden till att medverka som konstnär och denna medverkan i efterhand helt reducerats till hennes svarhet eller till att handla om Black Lives Matter, trots att det varit frågor som inte alls diskuterats i sammanhanget. Moallim lyfter fram att de uteblivna reaktionerna har tydliggjort glappet i konstvärlden, skillnaden mellan att uttrycka stöd gentemot svarta och att göra det i praktiken. Agerandet har inte alltid gått ihop med institutioners eller personers antirasistiska självbild.

– Kanske har det också blivit ännu mer uppenbart vilka förväntningar konstvärlden har på svarta, om vilket slags konst man bör göra och vilka ämnen man ska behandla. Jag håller fast vid min rätt att få vara komplex och göra konst om annat än svarhet. För mig är det viktigt att det jag gör talar sitt eget språk. Att alla känslolägen och nyanserna av spåren från min fantasi inte börjar vid min svarhet, utan vid den person jag är och den konst jag skapar.

– Jag upplever att konstvärlden ofta agerar nyvakert och att arbetet som görs blir punktinsatser som ser bra ut på pappret men som inte ändrar så mycket i grunden. Konstvärlden bäddar gärna ner sig under ett täcke av inbillad medvetenhet och

EN LIKNANDE DUBBELHET kan återfinnas hos konstnären Francine Agbodjalou som tidigare sysslade mycket med performance, men som nu har övergått till abstrakt måleri. Hon berättar att Black Lives Matter-rörelsen har fått henne

”Jag tror att det finns väldigt lite utrymme för representation som inte är konsumtion av svart lidande.”

FOTO: FRIDA VEGA SALOMONSSON

Francine Agbodjalou

Yrke: konstnär och skådespelare.
Ålder: 30 år.
Verksam sedan: 2019.
Aktuell med: Visas på Misschiefs takeover, en gruppställning på Linnégatan 4 i Stockholm.

”Konstscenen både speglar och konstruerar sin kontext, så det är inte förvånande att effekten uteblivit.”

att fundera mer på hur svarhet manifesterar sig i hennes verk.

– Jag märker att det uppstår en förvirring när jag jobbar abstrakt. När det inte finns en klar svarhet för andra att förhålla sig till. Men också vad det innebär att få andas, att få vila och vara svart. Hur övervakningen och begäret av våra kroppar och erfarenheter är ihopkopplade. Jag tillhör den generation som identifierar sig som svart, och det innefattar en afrodiasporisk erfarenhet. Men den är annorlunda beroende på hur vår svarhet ser ut, och vilken närhet den har till vitthet.

Hon beskriver skillnaden mellan sig själv och sina föräldrar, som är uppvuxna i Togo och födda 1960, samma år som landet uppnådde självständighet. Ändå tycker hon att folk pratar om svart lidande som något fiktivt.

– Jag tror att det finns väldigt lite utrymme för

BLACK LIVES MATTER

Black Lives Matter startades i USA 2013 av Patrisse Cullors, Alicia Garza och Opal Tometi efter att den vita personen som mördade den 17-årige Trayvon Martin friades på alla punkter. Rörelsen fick internationell spridning efter protesterna i Ferguson och New York 2014 då Michael Brown och Eric Garner, två obeväpnade personer, mördades av poliser.

För att påvisa sitt stöd för Black Lives Matter-rörelsen spred sig en global aktion på internet där folk postade en svart ruta 2 juni 2020 på sina sociala medier-konton med hashtaggen #blackouttuesday.

På tidskriften Palettens hemsida publicerades den 1 juli ett öppet brev som skickades till en rad kulturinstitutioner. Brevet går att läsa på paletten.net.

FOTO: LAMIA KARIC

Tawanda Appiah

Yrke: Frilansande curator och skribent.
Ålder: 30.
Verksam sedan: 2015.
Aktuell med: Curerar *Dark Light*, en kommande soloutställning av Cia Kanthi på Skånes konstförening, Malmö.

representation som inte är konsumtion av svart lidande. Att hitta ett curerande öga som utgår från en svarhet med en annan historisk början än den transatlantiska slavhandeln. Jag saknar helt enkelt att se en bredd där jag inte behöver få ont i magen. Jag skulle vilja se att man också curerar för en svart publik med den mångfald det skulle innebära.

Agbodjalou påtalar en stor tystnad från konstvärlden under denna tid som hon har svårt att förstå.

– Att vara en del av sin samtid är att vara i ständig dialog med den. Så vad händer när den dialogen uteblir?

TAWANDA APPIAH ARBETAR som curator och berättar att det visuella alltid spelat en viktig roll i samhället, i vår förståelse för oss själva. Han säger att konst har varit en framträdande plats för att konstruera den Andre. Samtidigt poängterar han den mångfald av röster han ser är verksamma inom den svenska konstvärlden och understryker vikten av att inte glömma bort dem.

– Det är lätt att tro att det inte funnits afrosvenskar som arbetat med dessa frågor tidigare. Det är snarare på institutionerna det fallerar, det är ▶

”Det var som om institutionerna inte visste hur de skulle förhålla sig till svarta som människor.”

FOTO: KALLE JANSSON

Samuel Girma

Yrke: curator och kulturproducent.
Ålder: 33 år.
Verksam sedan 2014.
Aktuell med: Frilansar som curator och jobbar med CinemAfrica Film Festival.

de som har mest makt, men också gör minst. De borde öppna sina dörrar, i allt från anställningar till samlingar, stipendier och att initiera samarbete bortom västvärlden.

Han berättar att han inte är förvånad över den relativa tystnad Black Lives Matter-rörelsen rönt i konstvärlden. Sveriges koloniala historia sopas ofta under mattan, och det finns en beröringskräck att överhuvudtaget benämna ras som är ett resultat av den svenska exceptionalismen.

– Konstscenen både speglar och konstruerar sin kontext, så det är inte förvånande att effekten uteblivit. Men jag har inspirerats av Black Lives Matter, att slopa eufemismer, respektabilitetskrav och att ställa kritiska krav.

SAMUEL GIRMA ÄR curator och har beskrivits som en aktivist inom konstvärlden, men det är en beskrivning han vänder sig mot, för honom handlar det snarare om att hålla konstvärlden ansvarig gentemot sina egna subversiva löften. Han berättar att han mött mycket motstånd. Att frågan om att bedriva förändring ofta hamnar på svarta och andra icke-vitas axlar som sällan besitter några

större positioner eller resurser, och i slutändan är risken stor att utmålas som jobbig. Liksom flera andra vittnar han om en stor problematik i hanterandet av Black Lives Matter i Sveriges konstscen, att institutioner gärna omfamnar frågor om svart lidande på andra sidan Atlanten, samtidigt som de ignorerar eller tystar svarta personer i Sverige.

– Det finns en besatthet från vitheten om svart trauma och lidande. Den ska gestaltas, helst så våldsamt som möjligt, för att eventuellt resultera i ett samtal om Martin Luther King eller Angela Davis. Den svenska konstvärldens respons till Black Lives Matter har ju varit så talande. Det var som om institutionerna inte visste hur de skulle förhålla sig till svarta som människor. En svart ruta på Instagram från någon institution eller total tystnad från andra. Bägge fallen är bedrövande och sorliga.

Han ser däremot hopp i kollektivet och i organiseringen som görs där.

– Det finns informella grupper på sociala medier som har gett upphov till flera kollektiva formationer och diskussioner. Dessa ska vi inte ta lätt på, för de har blivit och blir formella krafter med tiden. Det Black Lives Matter och den svarta globala internationella rörelsen har gjort för mig är att öka min övertygelse om att en annan konstvärld är möjlig! ●

DET KOLLEKTIVA ARBETETS UTMANINGAR

En del skyr och andra romantiserar att arbeta kollektivt. Formgivaren och skribenten Maryam Fanni reflekterar över sina erfarenheter i frågan genom att ta upp några återkommande snårigheter. Med exempel från kollektiv som inspirerat henne skriver hon om beslutsfattning, gemensamma narrativ och omvärldens personfokus.

TEXT: MARYAM FANNI

FOTO: DAVID PARRY/PA WIRE © GUERRILLA GIRLS

VERK

GUERRILLA GIRLS
Is It Still Even Worse In Europe,
Whitechapel Gallery, 2016.

Att arbeta kollektivt är inte lätt. För många uppstår samarbete och nya grupp-konstellationer med andra först när en har ett intresse som inte går att genomdriva själv och en befinner sig i en miljö, fysiskt eller på nätet, där det går att finna andra som delar samma syn. För andra är det mer självklart att arbeta kollektivt, för att det helt enkelt är roligare och mer socialt. Det som kan vara desto svårare är att komma överens om hur gruppen eller kollektivet ska fungera och arbeta.

Att arbeta kollektivt inom konstfältet innebär för det mesta att andra frågor hamnar på bordet förutom de rent estetiska. Min erfarenhet, efter att ha varit aktiv i olika konstkollektiv, är att några återkommande teman och frågor rör beslutsfattningsmodeller, historieskrivning samt distribution av utrymme, synlighet och arbete.

VI SKA GÖRA en utställning, men vem bestämmer hur det ska gå till? Beslut kan fattas på många olika sätt. I grundskolans elevråd är det vanligtvis röstning som presenteras som den mest gångbara modellen för att komma överens i en grupp – något som återspeglar den representativa demokratin. Men till skillnad från riksdagsvalet utövas demokrati oftare än en gång vart fjärde år, och i ett kollektiv gör sig detta naturligtvis påmint. I de flesta sammanhang där jag har varit aktiv har konsensus varit den modell som tillämpats. Konsensusmetoden sätter dialogen och kompromissandet i centrum av beslutfattningsprocessen. Det betyder att så länge inte alla är överens, så har inte ett beslut fattats. Det kan vara en omständlig procedur, och den förlöjligas ibland för att generera urvattnade kompromisslösningar där alla egentligen är lite missnöjda. Risken finns också att en person utnyttjar sitt veto – eftersom alla faktiskt har vetorätt! – för att blockera beslut upprepade gånger¹. I grund och botten är det dock en metod som har utvecklats för att förhindra att minoritetens eller den enskildes intressen kan köras över av ett majoritetsintresse. Metoden har sitt ursprung hos nordamerikanska urfolk och feministiska rörelser². För ett konstnärligt kollektiv kan konsensusmetoden vara ett utmärkt

sätt att se till att alla medlemmar kommer till tals och bibehåller sin konstnärliga integritet i arbetet. En förutsättning är naturligtvis att gruppen delar en någorlunda gemensam idé om riktning från början – konsensus är inte en lämplig metod för grupper som i grunden inte strävar efter ett gemensamt mål.

UTSTÄLLNINGEN BLEV EN succé! Men hur blir den ihågkommen och dokumenterad? Historie-skrivning är en fråga som förr eller senare blir aktuell att förhålla sig till. För vissa kollektiv är det centralt redan från början, utifrån medvetenheten om att kollektivet redan i sin form går tvärs emot den struktur som vanligtvis registreras av historieböckerna, nämligen idén om det individuella konstnärsgeniet³. För andra kan det vara något som aktualiseras först när utomstående, som exempelvis konstinstitutioner eller media, börjar återge gruppens historia och det uppstår ett behov av att få kontroll över hur berättelsen ser ut, så att den motsvarar gruppens egen uppfattning. Historie-skrivning handlar med andra ord inte bara om historia i bemärkelsen dokumentation av det gångna, utan snarare om sökandet efter ett språk och narrativ för den gemensamma verksamheten och erfarenheten.

See Red Women's Workshop var ett icke-hierarkiskt feministiskt tryckkollektiv verksamt i Storbritannien under åren 1974-1990, i deras verkstad skapades politiska affischer gemensamt. Medlemmarna Suzy Mackie och Pru Stevenson vittnar om att de trots det tydligt kollektivt

”Hur välfungerande, medvetet och solidariskt ett kollektiv än arbetar internt, så bar omgivningen som bemöter och beskriver kollektivet ett visst ansvar och inflytande.”

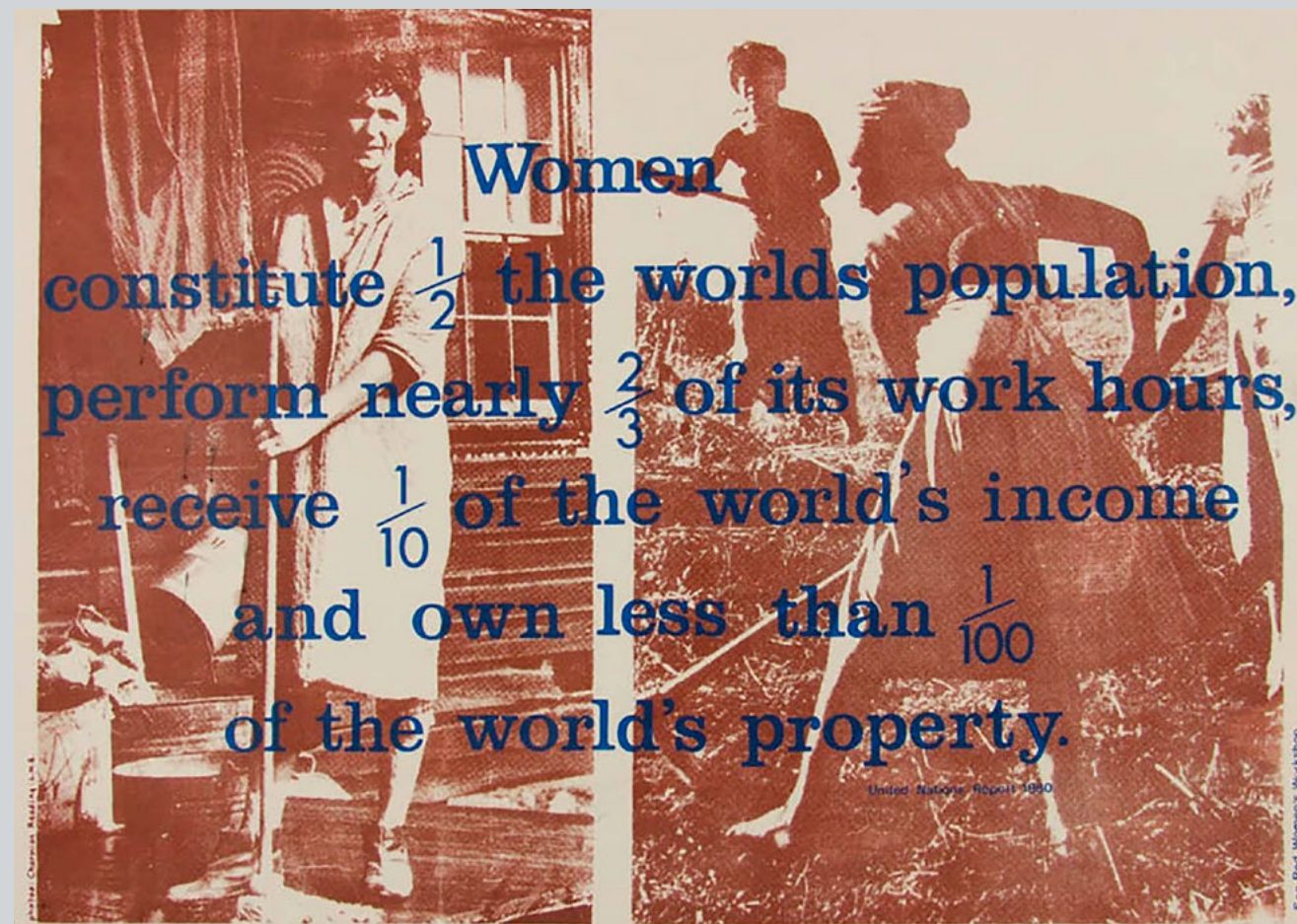

BILD: SEE RED WOMEN'S WORKSHOP

Politiska affischer från perioden 1974-1990 av kollektivet See Red Women's Workshop

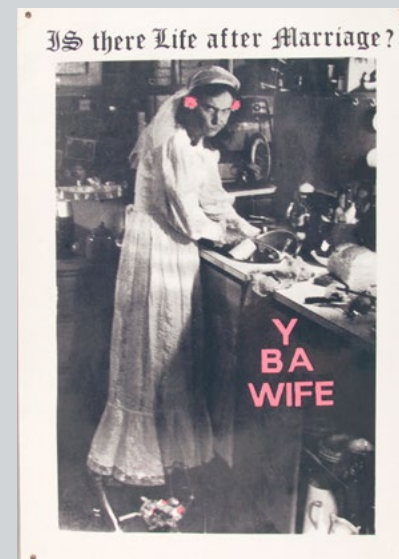

BILD: SEE RED WOMEN'S WORKSHOP

BILD: SEE RED WOMEN'S WORKSHOP

FOTO: LUNA PARK © GUERRILLA GIRLS

VERK
GUERRILLA GIRLS
Jeffrey Epstein,
Leon Black and
MoMA, 2019.

anslaget ofta fick frågan ”men vems hand höll i pennan? Någons hand måste ha hållit i pennan?” från en omvärld som törstade efter ett signaturnamn. Även skaparna av *Historieboken* från 1970 – Gittan Jönsson, Pål Rydberg, Annmari Langemar, Annika Elmqvist – arbetade så. I deras bok görs inga gränsdragningar mellan vem som har gjort vad, och det är helt omöjligt att utröna, för de har angripit det konstnärliga projektet tillsammans, alla har skrivit manus och alla har tecknat. En grupp som arbetar inte bara med upplösningen av den individuella handen, utan även person och namn, är konstgruppen Guerrilla Girls.

1985 presenterades en utställning på MoMA i New York med anspråket att visa framstående måleri och skulptur från hela världen, men endast 13 av totalt 169 deltagande konstnärer var kvinnor. Guerrilla Girls bildades som en reaktion på den västerländska blick och den könsmässiga snedfördelning som denna utställning utgjorde ett tydligt exempel på. Sedan dess har de varit verksamma med humoristisk affischkonst som belyser ojämlikhet vad gäller kön, klass och vithet i konstvärlden. De använder sig av pseudonymer och anonymitet som verktyg för att skingra

uppmärksamhet av enskilda individer och istället omdirigera den till kollektivets agenda. Alla medlemmar antar pseudonymer från historiska kvinnliga konstnärer (Frida Kahlo, Artemisia Gentileschi, Käthe Kollwitz, med flera) och bär gorillamasker som döljer ansiktet vid offentliga framträdanden och aktioner.

BÅDE BESLUTFATTNING OCH historieskrivning hänger på olika vis samman med frågor om hur tid, utrymme, uppmärksamhet och arbete distribueras i gruppen. Konstnären, keramikern och scenografen Gunilla Palmstierna-Weiss samarbetade många gånger med sin partner, konstnären och författaren Peter Weiss. I sin memoarbok *Minnets spelplats* från 2013 återger hon utmaningarna i att samarbeta med sin partner, och att den största utmaningen var omgivningens strukturella misskreditering av henne som var både yngre och kvinna – något som de båda tillsammans aktivt arbetade emot. Ett exempel hon ger i memoaren är en bok som paret skrev ihop, men som förlaget gav ut i Peters namn. Återigen, den enskilda individens namn är mer säljbar, och om den individen dessutom är en man så verkar

Protestkampanj mot MoMA-styrelsemedlemmarna Leon Black och Glenn Dubin, som kritiserades för sina ekonomiska relationer till finansmannen och sexualförbrytaren Jeffrey Epstein. Affischkampanjen är utplacerad i telefonkiosker i samarbete med konstinitiativet Art in Ad Places. Samma år protesterades det även mot andra styrelsemedlemmar på MoMA, som investerat i privata fängelser eller gjort vinster på Puerto Ricos statsskuld.

Historieboken av Gittan Jönsson, Pål Rydberg, Annmari Langemar, Annika Elmqvist.

FOTO: MARYAM FANNI

det ännu bättre. Detta missförhållande påminner om en viktig sak: hur välfungerande, medvetet och solidariskt ett kollektiv än arbetar internt, så har omgivningen som bemöter och beskriver kollektivet ett visst ansvar och inflytande.

Hur väl passar våra strukturer för grupper och kollektiv, och hur bemöter vi dessa slags initiativ? Det är en fråga som inte minst konstinstitutioner och finansörer bör ställa sig. Hur väljer vi att beskriva och framställa grupper och kollektiv? Det är en fråga som exempelvis kritiker kan ställa sig. Ofta är utställningsformat, priser, stipendier och kulturstöd utformade för individer. Det gäller även utifrån ett ekonomiskt och juridiskt perspektiv. Ibland är det istället anpassat för föreningslivet, alltså kollektiv som är juridisk person, men många gånger är konstnärliga kollektiv löst sammansatta grupper med friare struktur, och dessa faller då lätt utanför ramarna och måste själva hitta nya vägar framåt.

Att arbeta kollektivt är som sagt inte alltid lätt. Men det är också enda sättet att undersöka frågor och genomföra (förändrings)arbete som är bortom individens begränsningar. ●

REFERENSER

- 1) Ett skräckexempel på hur konsensusmetoden kan låsa sig återges i den nyligen producerade radiodokumentären *Kollektivet som gick i kras* av Rasmus Malm, Sveriges Radio P1, den 18 oktober 2020.
- 2) Se till exempel den feministiska forskaren och aktivisten Jo Freemans text "The Tyranny of Structurelessness" från 1970 och den svenska artikeln "Konsensus" av konstnären Sonia Hedstrand i tidskriften *Anarkism* från 2007. För en närmare beskrivning av ett exempel på konsensusmetod hos urfolk se artikeln "What Does Indigenous Participatory Democracy Look Like? Kahnawà:Ke's Community Decision Making Process" av Kahente Horn-Miller från 2013.
- 3) Konsthistoriker som Linda Nochlin och Griselda Pollock var tidiga med att förklara de mekanismer som leder till att konventionell konsthistorisk skrivning är patriarkal och individ-fokuserad.

UFOlab – UNIDENTIFIED FOREIGN OBJECT LABORATORY

Konstnären Anna Jin Hwa Borstam skriver om adoption och konstgruppen UFOlab som var en viktig aktör inom den tidiga adoptionskritiken och den första skandinaviska konstnärgruppen innan sociala medier förenklade nätverkskapande och informationsspridning.

TEXT: ANNA JIN HWA BORSTAM

75 000 KRONOR är adoptionsbidraget från Försäkringskassan för att adoptera barn från utlandet till Sverige. En stor svensk bank erbjuder även förmånliga lån för att täcka de administrativa kostnaderna för att adoptera ett barn transnationellt. Kärlek kostar ingenting sägs det, men en kafkaartad administration, ibland fylld av lögnar och hemligheter, bakom vissa adoptioner kostar mycket pengar. Utan pengar stannar den gränsöverskridande adoptionsverksamheten.

Jag säger vi: vi är många, vi som hittats, övergivits, blivit stulna, utsatta för trafficking, fostrats i andra familjer, placerats i familjehem, uppväxta på institutioner, för att nämna några situationer som jag och mina ”syskon” runt om i världen befinner och har befunnit oss i. Våra liv är hårdvaluta som projektyta och inspiration för kulturproduktioner. Nämn en klassisk bok eller film där det inte har funnits någon som varit föräldralös eller övergiven. Suget efter våra till synes mytomspunna liv där vi hittar ”hem” eller går igenom en transformation av något slag fungerar som förlösande klichéer och utgör en hunger som är omätlig för konsumenten.

I media är adopterades röster villkorade, och våra erfarenheter lyfts fram om det bevisats att det

”Suget efter våra till synes mytomspunna liv där vi hittar ’hem’ eller går igenom en transformation av något slag fungerar som förlösande klichéer.”

pågått oegentligheter kring adoptionerna eller om vi är typexempel på lyckade adoptioner.

Idag finns olika nätverk där transnationell adoption problematiseras och ett antal adopterade forskare och kulturarbetare med framgång diskuterar adoptionens alla sidor, även om priset ibland varit dyrt för den enskilda forskaren/kulturarbetaren. Att ifrågasätta transnationell och transrasial adoption innebär att personen riskerar att bli sedd som persona non grata inom akademiska och konstnärliga kretsar.

VARJE TID HAR sina förutsättningar. Under UFOlabs verksamma år 2004-2010 var gruppen banbrytande och verkade som en unison konstnärsgroup som berörde adoptionsfrågan inom den skandinaviska konstscenen. I artikeln ”Beyond Identity: Activism in Korean Adoptee Art” skriver författaren Kim Stoker: ”Som konstnärer har medlemmarna i UFOlab alla en medvetenhet om

identitet och deras positioner som ’annan’ i det skandinaviska samhället.”

Med denna position av ”annanhet” önskade jag komma i kontakt med andra adopterade konstnärer. När UFOlab initierades var sociala medier i sin linda, vi adopterade kunde inte hitta varandra genom

UFOlab

Verksamma under åren 2004-2010. Gruppen bestod av fem konstnärer: Anna Jin Hwa Borstam, uppväxt i Sverige, samt Charlotte Kim Boed, Trine Mee Sook Gleeurup, Jane Jin Kaisen och Jette Hye Jin Mortensen, uppväxta i Danmark. Alla är adopterade från Sydkorea.

ett tangentbordsklick. Jag hade ett stort behov av att gå samman med andra konstnärer och forskare för att försöka förstå vad transnationell adoption innebär utifrån ett strukturellt perspektiv. Tack vare forskaren Tobias Hübinette och Koreaklubben i Danmark, kom jag i kontakt med andra konstnärer som arbetade adoptionskritiskt.

I NORGES ÄLDSTA konsthistoriska tidskrift *Kunst og Kultur* skriver professorn Lene Myong följande: ”UFOlab politiserade gränsöverskridande adoption genom ett antal interventioner som syftar till att förvandla den adopterade figuren från ett passivt och infantiliserat kunskapsobjekt till ett kritiskt och politiskt subjekt.” I artikeln lyfter Myong gruppen som en viktig kritisk röst som utmanade adoptionsnormen och rådande kunskapsformer kring transnationell adoption.

Under åren som UFOlab var verksamma producerade gruppen utställningar, samtal, evenemang och performanceverk. I vår konstnärliga praktik, genom att vrida vardagliga situationer och förväntningar, omtolkade gruppen fördomar och stereotyper i olika sorters publika interventioner. UFOlab var framför allt verksamma i Danmark och Sydkorea. I dessa två länder blev gruppen, genom olika samarbeten, en del av den globala kollektiva rörelse av kulturarbetare, aktivister och forskare som flyttade fram gränserna kring det rådande adoptionsnarrativet.

Det syskonskap som uppstod under UFOlabs tid som konstnärsgroup, och det globala kollektiva som gruppen samverkade med, har influerat mig hur jag ser på konstnärligt skapande och hur jag idag verkar professionellt. Kollektiva processer kan ibland vara komplicerade, men, samtidigt, den euforiska känslan av att lyfta fram och inspireras av varandra är obetalbar! ●

Anna Jin Hwa Borstam är utbildad konstnär och bor i Malmö. Borstam arbetar som intendent på Krognoshuset i Lund.

FOTO:UFOLAB

KONST, RÖRELSER OCH VÄRME

KONSTNÄREN har frågat grupper och enskilda konstnärer som arbetar eller har arbetat med kollektiv kring deras erfarenheter och reflektioner av att ingå i en gemenskap och konstens möjligheter inom samhällelig organisering.

Konstgruppen Ful

Hur ser ert förhållande ut till kollektivt arbete?

Det kollektiva arbetet är vår utgångspunkt eftersom vi är en konstgrupp. Hur det yttrar sig varierar. Ibland har vi definierade roller och ibland är vi som en organism där vi tillsammans artikulerar ett gemensamt konstnärskap. Vi brukar ha ambitionen att börja varje process med att definiera vilket slags kollektivt arbete vi vill ha. Oavsett vilka roller vi har i olika arbeten betyder det

kollektiva att vi alla har samma konstnärliga agens.

Berätta om ett minne ni har från ert arbete.

Ett av våra finaste minnen är när vi var i Tijuana i Mexiko och tillsammans med asylrättsgrupper och andra konstnärer lyckades hyra en buss och möjliggöra för migranter i ett svårtillgängligt boende att se vår föreställning *Europa Europa* och delta i en middag efteråt. Det viktigaste i vårt konstnärliga arbete är de

mellanmänniska möten som uppstår i sådana situationer. En stor del av vår praktik bygger på möjliggörandet av möten och engagemang.

Varför behövs kollektivt arbete?

Vi behöver vara tillsammans. Vi är bäst när vi är flera. Som konstnärer behöver vi bekräftelse, kärlek, värme, konstruktiv kritik och gemenskap.

Hur kan konsten bidra till samhällsorganisering idag?

Ful brukar säga att vi gör

vår utopi. Tillsammans med andra föreställer vi oss och formulerar andra världar och verkligheter. Våra deltagande konstverk blir ofta möten mellan olika människor som i en (annars) polariserande verklighet istället får visionera om och förkroppsliga en gemensam rörelse.

Vad drömmer ni om just nu?

Konstnärlig frihet. Mer konst i våra offentliga rum och mötesplatser som inte är kopplade till konsumtion. Vi drömmer också om butchar och kramar.

Konstgruppen Ful formades 2008 och har producerat den prisbelönta konsttidskriften *Ful* och Fulradio som förmodligen var Sveriges första podcast. Inom scenkonst har gruppen arbetat med föreställningarna *Europa Europa*, *Mödrars Manifest* och *Finding Sisterhood*. Den sistnämnda pågår fortfarande och är en kartläggning av queer och avkoloniserande dans och performance.

FOTO: MARIO HERNANDEZ

Emma Dominguez

Finns det någon konstnär eller grupp som du inspirerats av i ditt kollektiva arbete?

– Den störta inspirationen i mitt kollektiva arbete har varit att se mig omkring där jag är. Kollektivitet finns överallt. Inom vården, på förskolan, i ditt grannskap. Samhället funkar inte utan kollektiva processer och människor som samarbetar med varandra. Vad skulle hända om förskolepersonalen inte hade sina APT:n och synkade ihop sig i sitt arbete med barnen, vad skulle hända om inte vårdpersonalen arbetade i lag med undersköterskor, sjuksköterskor, läkare? Till och med det största ensamaste konstnärsgeniet behöver andra människor omkring sig för att utföra sitt arbete. Hen behöver teknikern som ska ljussätta, städaren som håller konsthallen ren, producenten som ska få allt på plats. Det är såklart skillnad på hierarkiskt uppbyggda strukturer och mer uttalade kollektiva processer. Men att tänka kollektivt är för mig ett sätt att skifta perspektiv på processer och lägga fokus på alla människors värde.

Berätta om ett minne du har från kollektivt arbete.

– Senaste minnet är från utställningen *MAMI : AMA : MÖDRAR* på Botkyrka Konsthall. Dagarna före utställningen var inte alla verk på plats, och vi var alla oroliga över hur det skulle bli. Många tunga, kraftfulla verk i ett litet utrymme. Men på ett magiskt sätt lyckades alla förhandla om utrymmet, och tillsammans med konsthallen fick vi till en utställning som blev balanserad och vacker och där varje verk fick ta plats och stå i centrum, samtidigt som det också blev del av den kollektiva helheten.

Varför behövs kollektivt arbete?

– Genom ett aktivt uttalat kollektivt arbete lär vi oss att lyssna bättre, förhandla bättre och förhålla oss till varandra på ett sätt där vi förstår att var och en är en viktig del av processen.

”Samhället funkar inte utan kollektiva processer och människor.”

På det sättet övar vi oss på att se vikten av varje individ i gruppen. Alla som är med i en grupp har ett värde som bidrar till arbetet. Jag tror att vi behöver bli bättre på att synliggöra de kollektiva processerna omkring oss för att helt enkelt bli bättre människor och på sikt skapa en mer hållbar och rättvis värld. **Vad kan konst bidra med till samhället just nu?**

– Konst ser jag som ett fält att utvecklas i, testa tankar på, ett fält att kunna ställa frågor och förstå hur vi kan förändra världen, men också en plats att hela sig och laga sin själ på. Jag har jobbat med ungdomar i många kollektiva processer, där vi skapat utrymme för att genom konst både reflektera och ifrågasätta orättvisor som de upplever i samhället. I Alby, som ligger i Botkyrka, gjorde vi till exempel en kollektiv utställning där ungdomarna fick producera konstverk i form av affischer, text och poesi samt fotografi och installationer för att formulera och samtala kring nedläggningen av deras mötesplats som hette Albys Hjärta. Just nu behöver samhället utrymmen där vi får tänka fritt och ifrågasätta. Jag ser konsten som ett sätt att föra revolution på. Både inom människor och ute i världen.

Vad drömmer du om just nu?

– Jag drömmer om mer tid och resurser för att skapa fler utrymmen och plattformar där vi kan göra konst tillsammans.

FOTO: MARIAM DINAR

Emma Dominguez är konstnär och för tillfället verksamhetsledare för FOLK, ett folkets hus i Skärholmen, Stockholm. Hon var en av de ledande personerna i Alby är inte till salu, en grupp boende som 2013 organiserade sig mot utförsäljningen av hyresrätterna i Alby, Botkyrka. *MAMI : AMA : MÖDRAR* visas på Botkyrka konsthall fram till den 16 januari 2021. Utställningen är ett egeninitierat projekt av nio konstnärer och kulturaktörer.

FOTO: HAJAN JABAR

UNICORN – Artists in Solidarity

Vad är er relation till kollektivt arbete?

– Att arbeta kollektivt skapar möjligheter att bli en gemensam kraft i politiska diskussioner, i konstnärligt arbete och i förändringsarbete. Att arbeta kollektivt innebär att vi kan skapa situationer och plattformar för dialog och utbyte där solidaritet och kunskapsdelning råder. Att arbeta kollektivt innebär att vi kan stödja varandras individuella arbete.

Berätta om ett minne ni har från ert arbete.

– Vårt konstnärresidens under 2018 blev en riktig kamp på grund av lagar och restriktioner. Vi bestämde oss för att bjuda in en konstnär som nyligen hade anlänt till Malmö, som i sin tur fick bjuda in en konstnär från sitt globala sammanhang. Bahareh Mirhadi blev vår Malmökonstnär, som bjöd in sin bror, Arash Mirhadi, boende i Teheran. Vi fixade alla nödvändiga dokument som styrkte att han var inbjuden under en kort period för att arbeta konstnärligt i Sverige, och Arash ansökte om Schengenvisum för att kunna resa till Malmö. Där började kampen. Hans visum nekades trots vårt inbjudningsbrev och den returbiljett vi redan köpt. Vår efterforskning visade att många iranska konstnärer inbjudna till

”Genom att arbeta kollektivt kan vi bli en starkare kraft i vårt arbete.”

Schengenområdet, bland annat av en stor konstmässa i Sverige, hade mött samma problem. Vi började samla in supportbrev från konstinstitutioner i Sverige för överklagande av Arashes visum, pratade med ambassaden i Teheran, Migrationsverket och Migrationsdomstolen, jurister, organisationer och personer med erfarenhet av liknande situationer. Vi behövde råd kring hur vi kunde få ansökan mer trovärdig för att försäkra ambassaden om att Arash inte tänkte stanna inom EU efter residensperioden. Trots bifogade nya dokument kvarstod avslaget genom domstolen. Vi bestämde oss då för att hitta ett land dit båda konstnärerna kunde resa utan komplikationer och fick stöd från vår finansär, Region Skåne, att förverkliga residensset i en annan del av världen. Sen kom coronapandemin en månad innan Arash och Bahareh skulle resa, och vi behövde fatta ett nytt beslut. För några månader sedan bestämde vi oss för att avbryta residensets genomförande inom ramen för UNICORN – Artists in Solidarity. Vi lämnade då över ett stipendium till konstnärerna som själva fick besluta hur de vill arbeta tillsammans framöver.

Varför behövs kollektivt arbete?

– Genom att arbeta kollektivt kan vi bli en starkare kraft i vårt arbete, konstnärligt och politiskt. Genom att dela kunskap och arbete samt stödja varandras idéer och kompetenser kan vi komma till bättre slutsatser och hitta mer verkningsfulla metoder.

Hur kan konst bidra till organisering av samhället idag?

– Genom att vara obestämd i sin form, med flera aspekter av förståelse, genom

att vara inkluderande i sitt sätt att lyfta fram politiska aspekter av samhället, har konsten möjlighet att inkludera människor med olika bakgrund och erfarenheter. Ett polariserat samhälle behöver inkluderande organiseringsmetoder.

Vad drömmer ni om just nu?

– Fler samarbeten, att vara mer aktiva i den politiska debatten och att skapa fler möjligheter för konstnärer i Malmö och internationellt, där solidaritet, erfarenhetsutbyte och samarbete står i centrum. Efter kampen med residenset

2018 vill vi komma vidare till nästa steg att bedriva konstnärresidens. Vi har beslutat att genomföra nästa residens 2021 i samarbete med Artists at Risk och Brunåkra Artist in Residence. Vi vill också förvalta de erfarenheter vi fick från 2018 och som handlade om begränsningar av konstnärers rörlighet. Det är frågeställningar som Unesco många gånger lyft i sina rapporter och som många arbetar med, däribland KRO och Kulturrådet. Vi har också börjat undersöka möjligheterna att genomföra andra gemensamma projekt.

UNICORN – Artists in Solidarity formades 2015 och bedriver ett årligt konstnärresidens för konstnärer världen över som är i behov av en tillfällig fristad. Residensen ger konstnärerna arbetsmöjligheter, utställningsmöjligheter och kontakter. Organisationens mål är även att skapa ett utrymme för dialog och utbyte för konstnärerna samt dela erfarenheter inom konst- och aktivistsammanhang i Malmö. UNICORN har även drivit studiecirklar, startat initiativ under #metoo och producerar politiska debattinlägg.

FOTO: UNICORN – ARTISTS IN SOLIDARITY

FOTO: (R)EVOLVE

(r)evolve

Hur kommer det sig att ni formade en grupp?

– Lina El Yafi kontaktade först Paula Urbano eftersom hon upplevde frustration och desperation över den utveckling av normaliserandet av rasism som pågick i samhället i stort, men som nu även började manifesteras sig bland hennes nära och kära. Det här var under den tid som Sverigedemokraterna började göra större anspråk på den politiska arenan efter deras inträde i riksdagen 2010. Paula Urbano uppfattade hur angeläget det var att försöka arbeta kring frågan. Hon kontaktade i sin tur Cecilia Germain och Linda Shamma med frågan om att bilda ett konstnärskollektiv. Gruppen började träffas regelbundet för att prata, äta och

delat erfarenheter av rasifiering. Vi är ju alla å ena sidan integrerade i samhället, det vill säga vi kan kulturen och språket och har en akademisk utbildning. Å andra sidan är vi icke-vita.

Hur arbetade ni?

– Vi lät gruppens form ta tid för att hitta fram till det vi ville göra tillsammans. Vi var ense om att vi ville producera nya verk, och för oss var det viktigt att processen skulle vara kollektiv. Vårt första publika framträdande gjordes sensommaren 2013 på Mångkulturellt centrum i Fittja, då vi blev inbjudna av forskaren Tobias Hübinette att ställa ut inom ramen för grupputställningen *Varning för ras*. Här visade vi videoverket *Nuances*. Konstverket framfördes senare som en performance på

(r)evolve lyssnar på sitt ljudverk *Nuances 3* på Femtech festival, 2014. Ljudverket gestaltade ett samtal där konstnärernas personliga erfarenheter och dilemman kring svenskhet och invandrarskap avhandlas. I ett lättsamt samtal under en middag diskuterar konstnärerna kring att å ena sidan vara integrerad i det svenska samhället, och å andra sidan att bli sedd som främling. Samtalet kretsar kring förhållningssätt till maskulinitet/femininitet, det primitiva och grupptillhörighet.

Kulturhuset Stadsteatern i Stockholm, där vi exponerade våra kroppar för att utforska mottagande aspekter.

– Det sista samarbetet kom året därpå, vi producerade ett nytt ljudverk som tog plats under den feministiska festivalen Femtech i Uppsala 2014. Att vi senare avslutade vårt gemensamma

(r)evolve var aktiv mellan åren 2011 till 2014. Gruppen bestod av konstnärerna Cecilia Germain, Linda Shamma, Lina El Yafi och Paula Urbano. (r)evolve var den första konstgruppen i Sverige bestående av icke-vita konstnärer. Alla hade olika bakgrund och gick samman för att utforska och samtala kring frågor om exotifiering och makt. Gruppen formulerade och gestaltade erfarenheter av ras som social konstruktion.

”Vi lät gruppens form ta tid för att hitta fram till det vi ville göra tillsammans.”

arbete berodde inte på någon direkt brytning, utan var bara följden av att våra privata liv förändrades där förutsättningarna för tid och plats att samlas på gjorde det svårare.

Vilka inspirerades ni av när ni formade gruppen?

– När vi påbörjade vårt samarbete fanns det inte många förebilder av konstnärer som arbetade i grupp på liknande sätt. På ett sätt inspirerades vi av feministiska grupper som Guerrilla Girls och High Heels Sisters, men kände inte till några som även hade ett genomgående intersektionellt perspektiv. Vi valde frågor som var angelägna både för det samtida samhällsklimatet och för oss rent privat, och vi tror att det på sätt och vis gjorde att vi tog upp frågor som inte tidigare lyfts i ett svenskt konstsammanhang.

Vad lärde ni er?

– Under de år vi var aktiva var det väldigt givande för oss alla att ses och tala i ett separatistiskt sammanhang, och för flera av oss var det första gången vi artikulerade dessa erfarenheter så tydligt och direkt. Det var en sorg att sluta samarbetet, men det finns inget som säger att vi inte återuppstår!

Zafire Vrba

Hur ser ditt förhållande ut till kollektivt arbete?

Jag behöver kollektiv för att stå ut bland all individualism som frodas i dagens liberala/konservativa/marknadsanpassade kulturvärld.

Berätta om ett minne du har från kollektivt arbete.

Jag minns när några av 00-talets lesbiska och radikalfeministiska kollektiv började välkomna transpersoner in i sina rum och hur det kändes första gången jag kunde vara med.

Varför behövs kollektivt arbete?

Kollektiv kan formas utifrån separatism som ett livsviktigt verktyg för i stort sett alla förtryckta och/eller underrepresenterade grupper. Dessutom har kollektiv lättare att agera utan pengar än vad enskilda

personer har. Ett kollektivs gemensamma resurser behöver inte nödvändigtvis vara pengar, utan samlade erfarenheter, tillgång till lokaler, medieutrymme, teknik, kontakter med mera.

Näm ett kollektiv som du inspireras av, gärna från konstområdet.

Jag inspireras av TransFormations - Trans Film Festival Berlin och Göteborgs underjordiska queeravantgarde.

Hur kan konsten bidra med till samhällsorganisering idag?

Konst kan vara ett sätt att komma undan logiskt tänkande, kronologisk tid, rationalitet, pessimism, rädsla och stiltje.

Vad drömmer du om just nu?
En tid där människan inte står i centrum.

FOTO: NIKOLAS MINAS SACHNIKAS

Zafire Vrba är konstnär och transaktivist. Vrba har arbetat med: FAGS - Feminist Art Gallery Solidarity, Trans Fest Stockholm, Corso, Fjollfront, Transformation och Göteborgs Queerinstitut.

Till våra vänner och kollegor i konsten!

För det chilenska folkets kamp!

I december 2019 genomfördes en konsta(u)ktion till förmån för det chilenska folkets kamp. Konsta(u)ktion för Chile engagerade en mängd konstaktörer med anledning av de omfattande folkliga protesterna mot president Sebastián Piñera och det statliga våldet mot demonstranterna.

I OKTOBER 2019 bröt det ut massiva folkliga protester i Chile som vände sig mot landets nyliberala kapitalistiska politik som genom åren har privatiserat allt från sjukvård till dricksvatten. Protesterna uppmärksammades världen över, och via sociala medier kunde vi se kvinnliga gymnasieelevers övertagande av tunnelbanan i huvudstaden Santiago. Den välorganiserade chilenska studentrörelsen reagerade på höjda biljettpriser i Santiagos kollektivtrafik. Biljettpriset var något som fick bågaren att rinna över och utgjorde startskottet för att det chilenska folket skulle inta gatorna runt om i landet. Det blev en vändpunkt för många i ett system som

bäddat för att människor under många år tvingats leva på krediter. På avstånd kunde vi som tillhör den chilenska diasporan i Sverige, och runt om i världen, följa hur militären sattes in för att stävja protesterna och hur polisbrutaliteten väckte minnen från diktaturen. Att se människor bli stympade, mördade och beskjutna blev för många exilchilenare, och deras barn, som att återuppleva trauman från diktaturens dagar.

VI VAR MÅNGA som med fasa följde det överväld och de övergrepp som folket i Chile utsattes för av staten under hösten 2019. Unga, äldre, kvinnor och

män skadades. Att landets styrande politiker bröt mot mänskliga rättigheter synliggjordes tydligt. Idag finns det hundratals människor i Chile med permanenta skador i ena eller båda ögonen, skador som medvetet orsakats av poliser som skjutit gummikulor mot demonstranterna och siktat specifikt mot ögonen för att stympa folket.

För exakt ett år sedan organiserade vi, Macarena Dusant, Mariana Silva Varela och Paola Zamora, en konst(a)uktion till förmån för det chilenska folkets kamp. Konstnärer, curatorer och andra inom konstfältet donerade verk och tjänster som auktionades ut för att stötta folket i

Chile. Utan att veta särskilt mycket om konstauktioner gav vi oss in på att bidra bäst vi kunde. Vi såg ett behov av stöd, att uppmärksamma och synliggöra det som skedde. Vi frågade oss: Vad kan vi göra för att solidarisera oss med det chilenska folkets kamp? Hur kan vi inom konsten bidra?

Vi satte snabbt igång i början av december 2019 med att bjuda in konstnärer att donera verk till en konstauktion. Vi kontaktade även konstnär, samlare, institutioner, gallerier och föreningar. Vi bjöd in konstnärer och konstaktörer att bidra med tjänster som till exempel kreativ andlig reading, konstpromenad, ateljésamtal och konstpolitiskt terapiesamtal. Ett femtiotal konstnärer och konstaktörer donerade verk eller tjänster.

VI ÖPPNADE ETT instagramkonto där vi la upp alla donationer och där köpare kunde lägga bud fram till auktionsdagen. Kontot uppdaterades med nya verk varje dag. Intresset var enormt, många mejlade oss och ville donera, vi kunde tyvärr inte ta emot allt.

Vi som arrangerade detta var överväldigade av engagemanget från våra konstkollegor. Konstgalleriet HangmenProjects i Stockholm upplät sin lokal under en vecka för visning av verken och för slutauctionen. Konstnären Jacob Krajčik formgav en logga. Denna tidskrifts förra chefredaktör, Sofia Curman, tillät oss att använda KONSTNÄRENS kanaler för spridning av information inför auktionen. Sofia samarrangerade även release av KONSTNÄRENS decembernummer när vi hade visning av verken på HangmenProjects den 18 december. Luciano Leiva dj:ade under kvällen.

Den 20 december genomfördes auktionen. Det var en fin familjär atmosfär, poeten Yolanda Aurora Bohm Ramirez framförde en dikt speciellt skriven för kvällen, och gruppen Döttrar för Internationell Solidaritet framförde den chilenska gruppen Las Tesis nu internationellt kända performance *Un violador en tu camino* (*En våldtäktsman i din väg*). Ashik Zaman, konstskribent, redaktör och curator, tog på sig rollen

Muralmålning gjord av graffitimålaren Nebs och som föreställer konsta(u)ktionens logga. Nebs berättade att han målade på natten och under polisens tårgasattacker.

FOTO: NEBS

att vara auktionsförrättare. Kollegor hade anmält sig för att hjälpa till med att packa konst som hade sålts, stå i baren och att städa. Reggaeton-artisten Talisto dj:ade under pauserna, vänner dokumenterade och producerade en trailer som lades upp på Youtube.

Efter auktionskvällen kunde vi räkna att vi hade fått ihop en ansevärd summa. En summa som översteg vår förväntan.

DET EGTENLIGA ARBETET hade precis börjat. Vi tog kontakt med våra konstnärskollegor i Santiago, Claudia Del Fierro och Agnes Evseev, och tillsammans med dem lade vi ner mycket tid på research. Claudia och Agnes hjälpte oss att identifiera det direkta behovet och organisationer som arbetade utan mellanhänder, och med människor som riskerade sina liv för ett bättre demokratiskt samhälle.

Vi fick information om jurister som arbetade ideellt, organisationer som arbetade för människor som blivit blinda och att Primera Línea (Frontlinjen) var i behov av hjälp. Frontlinjen var, och är fortfarande, människor som organiserar sig för att hålla polisen

på avstånd från protesterna så att människor kan manifesteras sig i fred på gator och torg. De har kallats folkets sköldar och är extremt utsatta för våld från militärpolisens sida. Behovet här var att förse första hjälpen-brigaderna med sjukhusmaterial, de tog hand om skadade från både Primera Línea och andra demonstranter. Första hjälpen-brigaderna bestod av ideella krafter samt läkar- och sjuksköterskestudenter som gick till protesterna ▶

INSTAGRAMKONTOT STÄNGDES

Instagramkontot @chile18_21 som användes till och efter auktionen blev nedstängt. Under tiden Macarena rapporterade från Chile och organisationer delade hälsningar till de svenska konstnärerna blev kontot anmält och stängdes i några dagar av instagram. Detta är en vanlig metod som meningsmotståndare använder sig av för att stänga kommunikation och information. Sedan sommaren 2020 har kontot stängts ned utan att kunna återskapats.

För video från konsta(u)ktionen se, youtu.be/nZvTp4g7XX0

KONSTA(U)KTION FÖR CHILE

för att assistera efter sitt lönearbete. Många av volontärorganisationerna blev direkt attackerade av polisen.

Under februari 2020 genomförde Macarena en stipendieresa till Chile. Förutom stipendieuppdraget ägnade hon mycket tid till att träffa de olika organisationerna samt personer som vi, före hennes avresa, hade knutit kontakt med. Väl i Chile fick hon hjälp av konstnären Agnes med att planera, boka in möten och organisera donationerna. Agnes hjälp var helt oumbärlig för att organisera donationerna och orientera sig i protesterna.

I Santiago fördelade Macarena ut förnödenheter till flera första hjälpen-brigader som tog hand om skadade demonstranter på Plaza Dignidad (före detta Plaza Italia), där konfrontationer mellan polisen och demonstranterna var som hårdast. Eftersom brigaderna inte tog emot kontanter, utan förnödenheter och första hjälpen-material, samlade Agnes och

Macarena in listor på vad som behövdes och åkte runt till olika vård- och apotekslager för att köpa material som sedan skulle fördelas bland brigaderna. Privatiseringen av statliga apotek har skapat en internationellt styrd marknad med överpriser på läkemedel och andra apoteksvaror, det blev därför viktigt att handla i affärer ägda av enskilda lokala företagare.

VÅRT FOKUS LÅG på att inhandla sådant som brigaderna själva inte hade råd med, som bärsängar, halskragar, bättre munskydd för brigadisterna och så vidare. Två donationer överlämnades personligen till två ideella organisationer: Ojos de Chile, vars arbete har varit att hjälpa människor med ögonskador orsakade av polis och militär, samt till den ideellt drivna juristbyrån Defensoria Popular som sedan tio år tillbaka riktar in sig på att stötta politiska fångar och deras familjer med juridisk hjälp.

Vid överlämning av donationer fick

alla organisationer ett informationsblad som berättade om konsta(u)ktionen och att 120 svenska konstnärer och konstaktörer hade organiserat sig i solidaritet med det chilenska folket. Graffitimålaren Nebs gjorde en målning föreställande konsta(u)ktionens logga vid Plaza Dignidad för att påminna den chilenska staten om omvärldens solidaritet med det chilenska folket. En målning som än idag finns kvar.

Sedan kom covid-19 till Chile under mars 2020. Statsmakten passade på att utfärda ett utgångsförbud som skiljde sig åt för arbetarna och den övre medelklassen. Människor från välbärgade områden kunde vara ute längre än människor från fattigare områden. Detta gjorde att många förlorade sina inkomster, speciellt de människor som tjänar sitt levebröd på informella arbeten. Vi valde, i samråd med våra konstnärskollegor Agnes och Claudia, att stötta soppköken i utsatta områden i Santiago. Under den chilenska

FOTO: MACARENA DUSANT

FOTO: MACARENA DUSANT

Demonstrant från Primera Linea, Plaza Dignidad, 21 februari 2020.

Agnes Evseev och första hjälpen-brigaden Zona Cero vid överlämning av sjukvårdsmaterial, Plaza Dignidad, 24 februari 2020.

vintern 2020 (juni-september) hjälpte vi till att bidra till soppköken i La Pinkoya, La Victoria, Puente Alto och Campamento Dignidad. Det innebar att 400 mål mat per vecka delades ut under en period av tre månader. Agnes och Claudias arbete har varit grundläggande för att kunna hjälpa människor från hunger, trots covid-19

och lockdown har de organiserat donationerna på plats i Santiago.

Resterande medel valde vi att lokalisera till södra Chile för att stötta urfolket mapuche och lokala organisationer, specifikt familjer till mapucher som fängslats som politiska fångar.

Vi som organiserade konsta(u)ktionen har rötter i Chile. Vi delade den

sorg och förtvivlan som många exilchilenare och chilensare i diasporan upplevde under protesterna. I oktober 2020 delade vi även glädjen över omröstningen av grundlagen som författades under diktaturen. Detta historiska framsteg var helt drivet av folket, deras kamp, och övertagandet av offentliga platser. Är det något vi har lärt oss från protesterna i Chile så är det att folket hjälper folket.

KONSTA(U)KTION FÖR CHILE blev ett evenemang som engagerade konstnärer och konstaktörer på ett sätt som vi inte hade förväntat oss. Vi är oändligt tacksamma till er som donerade, ni som hjälpte till att organisera och ni som budade och köpte konst på auktionen. Vi är överväldigade av ert engagemang och solidaritet. Tack! ●

Macarena Dusant, konstvetare/skribent
Mariana Silva Varela, konstnär
Paola Zamora, curator

FABER-CASTELL REMBRANDT CHARBONNEL FONDÉ EN 1862 Schmincke MABEF ShinHanart CANSON BECKERS

10 % rabatt till medlemmar i Konstnärernas Riksorganisation
www.konstnarernas.se/rabatt-kro

LUKAS Brevillier's CRÉTACOLOR BOURGEOIS FONDE EN 1720 MUSSINI®

konstnärernas CENTRAL KÖP
Konstnärernas butik sedan 1962

Konstnären

söker ny
chefredaktör

Läs mer på:
[www.kro.se/konstnären](http://www.kro.se/konstnaren)

Kramfors kommun

Höga Kusten-stipendiet 2021

Höga Kustenstipendiet delas ut av Kramfors kommun.

Stipendiet består av ett kontantbidrag på 10 000 kronor och två veckors logi i Höga Kusten. Höga Kustenstipendiet kan sökas av verksam nordisk bildkonstnär. Stipendiaten erbjuds möjlighet efter vistelsen i Höga Kusten att ha utställning i Kramfors konsthall.

Ansökan och information hittar ni på konstpool.se.

Sista ansökningsdag: 22 januari 2021.

ÅDALEN & HÖGA KUSTEN

Konstnärernas Riksorganisation.

FOTO: SARA EDSTRÖM

FOTO: ISAK STRÜCK

KRÖNIKA

Krishantering för bild- och formkonstnärers villkor under en pandemi

Varje gång vi ska skriva en krönika eller göra en politisk insats funderar vi självklart över vad som är viktigast att lyfta fram. Vi vill prata om all den kraft och styrka, all den skörhet och eftertänksamhet, all den glädje och själslig vila som ryms i bild- och formkonsten. Vi vill för en stund glömma krishantering och dåliga villkor.

Men allt det där är ju ert jobb. Det är ni som varje dag lever och verkar för att vidga världen och ta oss till andra nivåer på ett personligt, mellanmänniskt och samhälligt plan.

Konstnärernas Riksorganisations uppdrag är att se till att ni har möjlighet att göra det. Ni behöver inte krönikor om konstens värde. Här kommer istället hard facts om vårt arbete.

Vårens första stödpaket blev fullständigt fel för bild- och formkonstnärerna som landade utanför alla stödsystem. Läxan till myndigheter och regering blev att de behöver lyssna och lära av oss! I höstens stödpaket har våra behov hörtsammats i större utsträckning, och vi fortsätter självklart att bevaka att det faller väl ut.

Det är enormt frustrerande att det tagit så lång tid. Mycket oro och bekymmer hade kunnat undvikas om kulturskaparnas medlemsorganisationer fått agera remissinstans från början, vilket vi såklart påpekat om och om igen. Vi har idogt legat på och kommit med konkreta förslag, ett arbete som envetet pågår med eller utan coronakris.

Flera av de viktigaste synpunkter vi haft, och de frågor vi drivit starkast, har nu fått genomslag:

Kraftigt utökade stipendier, förändrade kriterier för krisstöd så att även bild- och formkonstnärerna gynnas, utökade konstköpsbudgetar, ökad visningsersättning, förstärkning av centrumbildningarna, förstärkning av samverkansmodellen, förändringar i a-kassereglerna, förbättringar i villkoren för enskilda firmor och mycket mer.

Självklart fortsätter vi även att driva på med andra förslag för att förstärka våra villkor: upprättandet av en bild- och formallians, avdrag för företag vid inköp av konst, unika möbler och konsthantverk, ökad tillämpning av enprocentsregeln, kraftigt utökade medverkansersättningar, inkludering av bild i privatkopieringsersättningen och mycket mer. På kro.se har vi sammanfattat läget hittills. Där kan du även se resultatet av enkäten vi gick ut med i höst.

I punkt efter punkt kan vi konstatera att vårt idoga lobbyarbete under våren och fram till dags dato gett resultat. Punkt efter punkt fortsätter vi att påverka villkoren för bild- och formkonstnärerna och för hela branschen i stort. ●

Sara Edström, ordförande,
Linda-Marie Karlsson, vice ordförande,
Konstnärernas Riksorganisation

Omsättningsstöd till enskilda näringsidkare

Omsättningsstöd till enskilda näringsidkare införs, och vi är medvetna om att inte alla kommer att bli behjälpta av detta stöd. Vi vill trots det sprida information om förfarandet, eftersom det eventuellt kan hjälpa några. Omsättningsgränsen är 200 000 kronor. Så här skriver Boverket: "Regeringen har den 5 november 2020 beslutat om ett nytt stöd i syfte att lindra de ekonomiska konsekvenserna av spridningen av sjukdomen

covid-19. Stödet handläggs av länsstyrelsen, som också ansvarar för all information, samt uppföljning av stödet."

Satsningen är riktad mot fysiska personer som bedriver näringsverksamhet (enskilda näringsidkare) och vars nettoomsättning har minskat i större omfattning till följd av pandemin.

Stödet trädde i kraft den 9 november och handläggs av länsstyrelsen, som också ansvarar för all information samt uppföljning av stödet.

För närmare information om de villkor som gäller för att kunna söka omsättningsstöd, besök länsstyrelsens webbplats. Ansökan görs via Boverkets e-tjänst. E-tjänsten öppnades den 10 november. Den som saknar möjlighet att nyttja e-tjänsten kan i stället rekvidera ett ansökningsformulär i pdf-format från länsstyrelsen. Läs mer på boverket.se.

Zandra Thuve

Läs vittnesmål från konstnärer i Belarus på www.kro.se

ÄR DU KONSTNÄR OCH BEHÖVER HJÄLP?

Tillfälligt stöd vid sjukdom eller årlig pension från fyllda 65 år

KONSTNÄRERNAS HJÄLPFOND

08-767 30 00

www.konstnarernashjalfond.se

Konstnärernas Riksorganisation.

Har din utställning blivit avbokad, framflyttad eller på annat vis påverkats av coronapandemin? Vår jurist hjälper dig.

Bli medlem i Konstnärernas Riksorganisation www.kro.se

Konstnärernas Riksorganisation.

JURISTEN Avtal, kontrakt eller inget alls?

Ja, jag vet. Ni har både läst och hört det ett flertal gånger förut. Formerna för att ingå ett avtal, uttrycket "avtal ska hållas", vikten av skrivna avtal (kontrakt) och så vidare. Men är det verkligen så viktigt? Alla vet ju att de flesta försäljningar, utställningar och uppdrag i den konstnärliga verksamheten sker utan att det finns några avtal, eller...?

Låt mig ta ett konkret exempel på när frågan om avtal eller inte avtal, eller snarare möjligheten att kunna bevisa att det finns ett avtal, varit avgörande.

I det krisstöd som utlystes av Konstnärernas Riksnämnden under våren 2020 fanns kravet att ett avtal avseende inställt eller uppskjutet konstnärligt uppdrag måste ha varit tecknat före ett visst datum. Antalet ansökningar från konst- och formområdet som beviljades krisstöd blev bara 25 procent, betydligt

färre än från andra konstområden. I Konstnärernas Riksnämndens rapport 2020:2 *Konstnärernas ekonomiska villkor under pandemin* förklarades att eftersom det är så vanligt med muntliga avtal, med såväl stora institutioner som med privata aktörer, var det svårt att söka för inkomstbortfall eftersom dessa skulle styrkas skriftligt.

Konstnärernas Riksnämnden listade avsaknaden av skriftliga avtal som ett viktigt område som måste uppmärksammas och utredas. Det handlar både om branschen och konstnärerna själva, men också om regelverk, system och resurser. Så avsaknaden av skriftliga avtal, inte avtal, var en avgörande anledning till att så få ansökningar om krisstöd gick igenom för bild- och formkonstnärer.

Tvärtemot mot vad många tror

krävs inte att en överenskommelse nedtecknats på papper eller i annan skriftlig form för att det ska föreligga ett bindande avtal. Det enda som krävs är att ett förslag (anbud) accepterats.

Det kan till exempel handla om att du tackat ja på frågan om du vill vara med i en utställning, i någon programpunkt eller undervisa på en viss plats under viss tid. Att alla detaljer inte är klargjorda och att avtalet inte nedtecknats hindrar inte att ni faktiskt har ingått ett avtal. Svårigheten är bara att visa vad som avtalats om det bara finns muntligt, och alldeles särskilt om ord står mot ord. Därav behovet och vikten att skriva ner avtalet.

Principen "avtal ska hållas" betyder att det man har avtalat är bindande. Den som inte fullgör sin del ska kompensera den andra för vad det

FOTO: KATARINA RENMAN CLAESSION

innebär. Så om det finns ett avtal att du skulle delta i en utställning, i ett uppdrag eller annat och detta sedan ställs in utan godtagbar anledning, kan det vara fråga om ett avtalsbrott som du har rätt att få kompensation för.

Okunskapen om när det föreligger ett bindande avtal och vad det innebär är enligt min erfarenhet stor både hos konstnärer och uppdragsgivare, privata såväl som offentliga institutioner. Det gör att det i många fall uppstår onödiga missförstånd och felaktigheter. Så, jag är helt enig med Konstnärernas Riksnämnden i att avsaknaden av skriftliga avtal är ett viktigt område som måste uppmärksammas och utredas. Låt mig tillägga att det också gäller grundläggande kunskaper om avtal och vad det innebär för berörda parter. ●

Katarina Renman Claesson,
jurist Konstnärernas Riksorganisation

Lättnader i a-kassan för företagare förlängs

Regeringen beslutade i våras om ökade möjligheter till a-kassa för företagare, och dessa åtgärder har nu förlängts ett år, till och med 2021. Företagare kan få a-kassa om företaget läggs vilande. Uppehållet i verksamheten som görs under 2020 och 2021 ska inte beaktas av den så kallade femårsregeln. Beslutet innebär att vid prövning av rätten till ersättning ska a-kassan bortse från de tillfällen då verksamheten lagts vilande under 2020 och 2021. Som företagare får du även vidta vissa begränsade åtgärder i näringsverksamheten och samtidigt få a-kassa. Uppdatering av företagets webbplats eller sociala medier i begränsad omfattning samt upprätthållande av viss begränsad kund- och leverantörskontakt är tillåten, om dessa åtgärder endast syftar till att senare kunna återuppta verksamheten. Detta gäller under 2021. Läs mer på regeringen.se.

Zandra Thuve

Håll dig uppdaterad om konstpolitiken på kro.se

Varje droppe färg i avloppet är en droppe för mycket

Du kan bidra till en bättre miljö genom att välja att måla med kadmiumfria färger och ta hand om dina färgrester på rätt sätt.

Mer information om hur du målar miljöanpassat finns på www.kappala.se

KÄPPALA
För renare sjöar och skärgård

Grundsunda kulturstipendium

Stipendiet består av ett belopp på 15 000 kronor och några veckors fri bostad i en stuga i naturskön miljö vid Prästsjön, Grundsundavallen, Örnsköldsviks kommun.

Alla kategorier av kulturarbetare kan söka stipendiet.

Huvudman för stipendiet är en kommitté utsedd av Grundsunda Hembygdsförening – dess beslut går ej att överklaga. Skriv en personlig ansökan och skicka in den per mail till stipendiekommitté@grundsundahbf.se, med ansökan bifogas fyra färgbilder av egna arbeten. Går också att skicka brevlades till: Grundsunda Hembygdsförening, c/o Gunnell Westerin, Viktoriaesplanaden 19 B, lgh 1102, 891 33 Örnsköldsvik.

Sista ansökningsdag: 31/3 2021.

I slutet av april meddelas beslutet om årets stipendiat på Grundsunda Hembygdsförenings hemsida: www.grundsundahbf.se

För upplysningar: Stig Nordström 070 – 603 07 69.

Luleåbiennalen 2020: Tiden på jorden / Time on Earth

21 NOVEMBER
14 FEBRUARI

Senaste uppdateringarna • www.kulturenshus.com

KONSTHALLEN
KULTURENS HUS
NORRA HAMN • LULEÅ

Vistelsestipendium sommaren 2021

Nebbeoda skola i Olofströms kommun, Blekinge

Stipendiet vänder sig till alla verksamma inom olika konstnärliga områden, såsom litteratur, musik, bildkonst, film, teater, dans med mera. Utövare som arbetar i Harry Martinsons eller Sven Edvin Saljes anda får företräde.

Sista ansökningsdag är den 31 januari 2021. Ansök via formulär på www.olofstrom.se/vistelsestipendium.

Ansökan skickas till:
Kultur- och fritidsförvaltningen, Box 301, 293 24 Olofström eller via e-post till kof@olofstrom.se.

För mer information kontakta kultur- och fritidsförvaltningen i Olofström på kof@olofstrom.se, 0454-936 04 eller besök vår webbplats www.olofstrom.se.

OLOFSTRÖMS KOMMUN

Bildupphovsrätt

Bildupphovsrätt företräder nära 100 000 bild- och formkonstnärer i hela världen. Vi skapar avtal för ersättning och ser till att kulturskapare får betalt när deras verk används. Bildupphovsrätt i Sverige drivs utan vinstintresse.

ÅSA BERNDTSSON

Hög tid för bildbetalt nu!

Bilder syns överallt och används mer än någonsin. Det tycker jag som bildskapare är jättebra! Men tyvärr syns denna ökning inte i bokföringen, och det tyder på att något är fel. En av de saker som är fel är att vi bildskapare inte blir ersatta för den lagliga privatkopiering som sker av våra bilder.

Sverige har sedan länge inskrivet i upphovsrättslagen att det ska vara tillåtet att kopiera skyddade verk – dina och mina – för privat bruk. Det innebär att du får ta en kopia för att använda verket själv i ett eget sammanhang, men inte sprida kopian till många. Men lagen säger också att upphovspersonerna ska kompenseras för detta.

Filmskapare och musikkapare får betalt, men inte vi bildskapare. Det är bara när stillbilder förekommer i rörlig bild som vi ersätts. Det beror på att när ordningen för hur upphovspersoner ska ersättas för privatkopiering, PKE, senast sågs över, 2005, så ansåg politikerna att kopieringen av stillbilder var så liten att någon ersättning till bildskapare inte behövdes.

På Bildupphovsrätt sa vi emot redan då, och sedan dess har vi gång på gång blivit lovade att man ”snart” ska se över systemet igen.

Och nu i höst – 15 år senare – har det äntligen blivit dags. Och vårt budskap till politikerna är tydligt: Vi bildskapare har rätt till ersättning för att våra verk kopieras för privat bruk – även enligt EU. Men Sverige följer inte reglerna. En av de viktigaste frågorna för PKE-utredningen måste därför vara att se till att stillbilder integreras i ersättningen fullt ut.

En framgång för bildskaparna – och antagligen ett resultat av vårt idoga arbete i

frågan – är att vår före detta vd Mats Lindberg har utsetts till expert i utredningen.

Många av EU:s medlemsländer har en kompensationsordning för stillbilder, och de flesta länder som gjort förändringar i lagstiftningen efter 2001, när EU-direktivet som reglerar detta infördes, har sett till att stillbilder också omfattas. Till exempel införde Norge en kompensationsordning för text och bild 2018.

Men hos oss har alltså vi bildskapare i stort sett ställts vid sidan av ersättningssystemet, och Sverige bryter mot EU-rätten när man inte kompenserar oss. Det finns flera tydliga bevis för att det sker en omfattande privatkopiering av bilder. Enligt en undersökning från organisationen sker en omfattande privatkopiering av stillbilder. Det är orimligt att bibehålla en situation där vi bildskapare pressas av samhällsförändringar och samtidigt utestängas från de inkomstmöjligheter som skapas utifrån dessa förändringar.

De grundläggande ersättningssystemen måste fungera för alla. Arbetet som är grunden för användningen måste ersättas. Rätten att kopiera fritt för privat bruk är bra, men det är oacceptabelt att upprätthålla en lagstiftning där bildskaparnas arbetsresultat kan kopieras fritt utan att ersättning utgår.

Vi professionella bildskapare, som tillför samhället bilderna, kräver rättvisa och en rimlig ersättning genom att även stillbilder ska omfattas av privatkopieringsersättning. Bildbetalt nu! är namnet på bildorganisationernas gemensamma kampanj. Håll utkik!

Åsa Berndtsson,
ordförande
Bildupphovsrätt i Sverige

4 SNABBA FRÅGOR TILL ...

BILDUPPHOVSRÄTTIS NYA VD FREDRIK LOMÄNG:

”Upphovsrätt ska vara enkelt”

I september tillträdde Fredrik Lomäng som ny vd på Bildupphovsrätt. Han tog då över stafettpippen efter Mats Lindberg som gick i pension.

Hur känner du inför att ta dig an uppdraget som Bildupphovsrätts vd?

– Jag är fylld av energi och lust att driva upphovsrättsfrågor för bildskapare, eftersom de är så viktiga för vår kultur och för vårt samhälle. Jag ser verkligen fram emot att lära känna organisationen, medlemsorganisationerna och alla samarbetspartner. Det känns fint att ta över efter Mats Lindberg, som har byggt en organisation med stor upphovsrättslig kunskap och stabila ersättningsflöden. Nu har vi bra förutsättningar för att vidareutveckla upphovsrätten och hitta moderna lösningar för tryggt skapande och främjad användning av bilder.

Vad har du för relation till upphovsrätt?

– Jag har under en lång period av mitt

yrkesliv arbetat med upphovsrätt på Stim. Förhoppningsvis kan jag ta med mig en del av mina erfarenheter från upphovsrätten på musikens område till bildsidan. För mig är upphovsrätten en grundläggande funktion i ett fritt samhälle. Det är viktigt att vi som är med och förvaltar den ser till att den respekteras och blir en naturlig komponent i kedjan från skapande till nyttjande. Det ska vara enkelt!

Vad gör du när du inte jobbar?

– Jag har ett brett kulturintresse och njuter gärna av alla konstformer. När jag upplever konst, litteratur, musik, film eller teater vill jag helst bli berörd på något sätt – det behöver inte alltid vara vackert. Den kultur jag själv utövar handlar också om att rensa huvudet och att få ladda batterierna. Jag sjunger i en kammarkör och tränar löpning för att hålla hjärna och kropp i trim.

Mats Lindberg och Fredrik Lomäng.

Nu blir du vd för en organisation med nästan 10 000 bildskapare som medlemmar ... Har du några favoriter inom det området?

– Oj, vad svårt ... det är så många! Jag är väldigt förtjust i Lisa Rinnevuos konst, och Liv Strömquists serier har jag haft mycket glädje av. Jag blev också mycket imponerad av Erik Johanssons utställning på Fotografiska. Och så vill jag nämna Per Åhlin, vars fantastiska verk har funnits med i hela mitt liv.

Emma Grip

ILLUSTRATION: KARIN OHLSSON

”Mina sidor” lanseras i januari

Snart blir det lättare att hålla reda på dina ansökningar och utbetalningar från Bildupphovsrätt! I januari lanseras ”Mina sidor” på vår hemsida. Kanske kommer det att kännas lite krångligare innan du vant dig, men vi är övertygade om att du snart kommer att uppleva att det blir både

enklare och mer överskådligt att registrera verk, se den kommande utbetalningen eller hur mycket du fick utbetalt förra året. Du kommer då även att kunna ändra adress och bankuppgifter själv, tack vare den säkra inloggningen via bank-id.

Emma Grip

Utbetalningar

December:
IV-ersättning

Mars:
repro, följerrätt

STOR ÖKNING AV INDIVIDUELL REPROGRAFIERSÄTTNING

I år fördelade Bildupphovsrätt 30 miljoner kronor i Individuell reprografiersättning – dubbelt så mycket som 2019. Och sällan har väl pengar kommit mer lägligt, om vi får tro de samtal som kommer till kansliet. Ökningen beror bland annat på att vi haft insamlade pengar i malpåse som vi nu med hjälp av nya undersökningar äntligen kan fördela. Dessa undersökningar har också tydligt visat att bilder används mycket i undervisningen och vi har därför även fått generellt höjt anslag. Äntligen en toppenkurva år 2020!

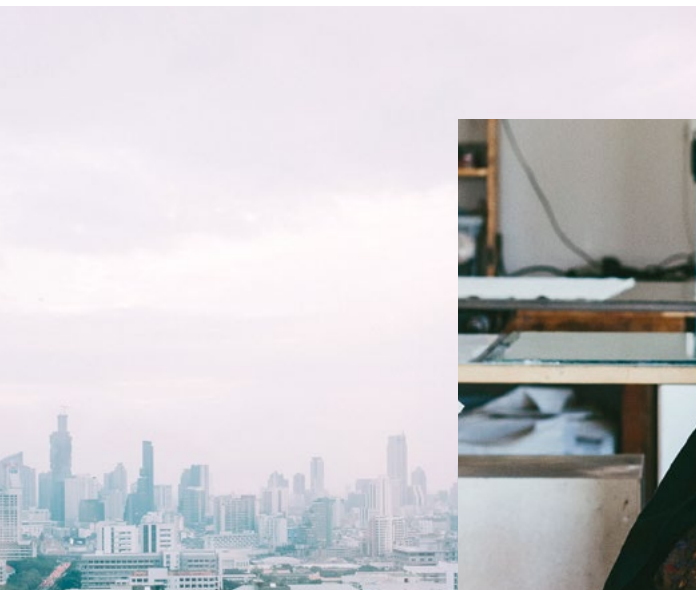

ILLUSTRATION: STUDIO LINA FORSGREN

Företagsförsäkring för konstnärer

Speciellt framtagen utifrån dina behov

Gefvert har försäkrat konstnärer, konsthantverkare, illustratörer och designers i över 40 år. Genom åren har vi förfinat och utvecklat våra försäkringar i nära samarbete med våra samarbetsorganisationer och professionella utövare.

Som medlem i Konstnärernas Riksorganisation får du rabatt när du tecknar våra försäkringar. Om du har Gefverts Företagsförsäkring för konstnärer på årsbasis får du dessutom rabatt på tilläggsförsäkringar.

Rätt skönt att ha allt försäkrat

Ring oss på 08-440 54 40 eller besök gefvert.se · Vi är en del av Söderberg & Partners

Gefvert